

Viite

-

Ministerineuvostopaketti - ECOFIN-neuvosto 4.10.2022 ja Euroryhmän kokous 3.10.2022, Luxemburg

Suomea kokouksissa edustavat valtiovarainministeri Annika Saarikko ja pysyvä edustaja Markku Keinänen.

Tiivistelmä

Elpymis- ja palautumissuunnitelmien REPowerEU-luvut
Ecofin-neuvostossa pyritään saavuttamaan yleisnäkemykselliset elpymis- ja palautumissuunnitelmien REPowerEU-lukuja koskeva asetusehdotus. Puheenjohtaja antoi 23.9. kompromissiehdotuksen, joka sisältää ratkaisut uuteen rahoitukseen ja allokointiajankäyttöön, jolla rahoitus jaettaisiin. Pj:n ehdotuksen mukaan 16 mrd. euroa rahoituksesta hankittaisiin innovaatorahastolle kuuluvien päästöoikeuksien huutokauppatulojen kautta ja 4 mrd. euroa markkinavakaussuunnitelman kautta. Uutta rahoitusta saadakseen jäsenvaltioiden olisi päivitettävä elpymis- ja palautumissuunnitelmiaan (RRP) erillisellä REPowerEU-luvulla. Suomi voi hyväksyä puheenjohtajan viimeisimmän kompromissiehdotuksen.

Korkeat energiahinnat ja rahoitusmarkkinat
Ecofin-neuvostossa keskustellaan komission esittelyn pohjalta korkeista energiahinnoista ja niiden vaikutuksesta rahoitusmarkkinoihin. Komissio on 14.9. julkaisemassaan asiakirjassa ilmoittanut käynnistäneensä useita valmistelulinjoja asiaan liittyen. Asiakirjassa käydään läpi erilaisia käytännön keinoja energiakysymysten ratkaisemiseksi rahoitusmarkkinoiden näkökulmasta. Komission on tarkoitus antaa ehdotus OTC-johdannaisista, keskusvastapuolista ja kauppaketurekistereistä annetun asetuksen muuttamiseksi joulukuussa 2022. Suomi ottaa asian tiedoksi ja muodostaa kantansa komission annettua asiasta lainsäädäntöehdotuksensa. Suomi katsoo, että komission tulisi välittömästi tarkastella johdannaismarkkinoiden sääntöjä.

Alankomaiden elpymis- ja palautumissuunnitelma
Ecofin-neuvostossa on tarkoitus hyväksyä Alankomaiden elpymis- ja palautumissuunnitelmaa koskeva neuvoston täytäntöönpanopäätös. Valtiovarainministeriön arvion mukaan suunnitelman toimilla vastataan Alankomaiden talouden erityisiin haasteisiin, vahvistetaan Alankomaiden kasvupotentiaalia ja edistetään vihreää siirtymää sekä digitaalista muutosta. Suomi katsoo, että Alankomaiden suunnitelma täyttää elpymis- ja palautumistukivälineestä (RRF) annetun asetuksen vaatimukset. Suomi voi hyväksyä Alankomaiden suunnitelmaa koskevan täytäntöönpanopäätöksen.

Muut asiat

Ecofin-neuvostossa käydään keskusteluita myös Venäjän Ukrainaan kohdistaman hyökkäyksen seurauksista taloudelle ja rahoitusmarkkinoille, elpymis- ja

palautumistukivälineen toimeenpanosta sekä EU:n tullitoiminnan julkistaloudellisesta ja muusta kuin julkistaloudellisesta roolista. Lisäksi neuvosto hyväksyy päätelmät ilmastorahoituksesta, EU:n yhteiset linjaukset G20 valtiovarainministerien ja keskuspankkien pääjohtajien lokakuun kokoukseen ja lausunnon Kansainvälisen valuutta- ja rahoituskomitean vuosikokoukseen. Päätelmät veroasioissa yhteistyöhaluttomien kolmansien maiden EU-listan päivittämiseksi hyväksytään A-kohtana ilman keskusteluita.

Euroryhmä 3.10.

Euroryhmän asialistalla on euroalueen makrotalouden tilanne ja politiikkatoimet nousevien energian hintojen ja inflaatiopaineiden hillitsemiseksi, euroalueen prioriteetit elpymis- ja palautumissuunnitelmien täytäntöönpanossa, kansainvälisten kokousten valmistelu sekä digitaalinen euro.

Asialista:**1. Esityslistaehdotuksen hyväksyminen****2. A-kohtien luettelon hyväksyminen**

- a) Muiden kuin lainsäädäntöasioiden luettelo
- b) Lainsäädäntöasioiden luettelo

3. Muut asiat**Lainsäädäntöasiat**

- 4. Asetus elpymis- ja palautumissuunnitelmien REPowerEU-luvuista** **s. 4**
= yleisnäkemys

Ei-lainsäädäntöasiat

- 5. Venäjän Ukrainaan kohdistaman hyökkäyksen talous- ja rahoitusvaikutukset** **s. 10**
= Näkemystenvaihto

- 6. Korkeat energiahinnat ja rahoitusmarkkinat: Tilannekatsaus** **s. 13**
= Komission esittely / Näkemystenvaihto

7. Taloudellinen elpyminen Euroopassa

- a) Raportti elpymis- ja palautumistukivälineen toimeenpanosta** **s. 17**
= Komissio esittely / Näkemystenvaihto

- b) Neuvoston täytäntöönpanopäätökset (Alankomaiden RRP-suunnitelma)** **s. 25**
= Hyväksyminen

- 8. Tullin fiskaalinen ja ei-fiskaalinen rooli EU:ssa** **s. 34**
= Näkemystenvaihto

- 9. G20 valtiovarainministerien ja keskuspankkien pääjohtajien 12.-13.10.2022 kokouksen ja IMF:n vuosikokousten valmistelu: EU:n yhteiset linjaukset ja lausunto IMFC:lle** **s. 38**
= Hyväksyminen

- 10. Päätelmät ilmastorahoituksesta 7.-18. marraskuuta 2022 (Sharm El-Sheikh) pidettävään YK:n ilmastomuutoskonferenssiin (COP 27)** **s. 41**
= Hyväksyminen

11. Muut asiat**Maanantai 3.10.**

- 15:00 Euroryhmä** **s. 46**

Tiistai 4.10.

- 09:00 Aamiainen**

Valtiovarainministeriö

Perusmuistio

EU/491/2022-VM-2

Oraheimo Hanna

22.9.2022

JULKINEN

ECOFIN-neuvosto 04.10.2022, Luxemburg; 3. Asetus elpymis- ja palautumissuunnitelmien REPowerEU-luvuista

Kokous

Talous- ja rahoitusasioiden neuvosto 4.10.2022

Eduskuntatunnus

U 62/2022 vp.

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Euroopan komissio antoi 18.5.2022 tiedonannon niin kutsutusta REPowerEU-suunnitelmasta (COM(2022) 230 final), jonka tavoitteena on katkaista mahdollisimman pian riippuvuus fossiilisten polttoaineiden tuonnista Venäjältä sekä nopeuttaa siirtymää puhtaaseen energiaan. Suunnitelman osana komissio on antanut asetusehdotuksen (COM(2022) 231 final), jolla esitetään muutoksia elpymis- ja palautumistukivälinettä (RRF-väline) koskevaan asetukseen ((EU) 2021/241), CPR-yleisasetukseen ((EU) 2021/1060), CAP-strategiasuunnitelma-asetukseen ((EU) 2021/2115), päästökauppa-direktiiviin (2003/87/EY) ja markkinavakausvarantopäätökseen ((EU) 2015/1814). REPowerEU:n rahoitus kanavoitaisiin RRF-välineen kautta.

Uutta rahoitusta saadakseensa jäsenvaltioiden olisi päivitettävä elpymis- ja palautumissuunnitelmiaan (RRP) erillisellä REPowerEU-luvulla. REPowerEU-lukuun sisältyisi uudistuksia ja investointeja, joilla monipuolistetaan energian toimituslähteitä unionissa tai vähennetään riippuvuutta fossiilisista polttoaineista ennen vuotta 2030.

Puheenjohtajamaa toimitti asetusehdotuksesta elokuun lopussa osittaisen kompromissiehdotuksen, josta puuttuivat ratkaisut uuteen rahoitukseen ja allokatioavaimen. Uusi rahoitusratkaisun ja allokatioavaimen sisältävä kompromissiehdotus saatiin 23.9. Ehdotusta käsitellään neuvoston työryhmässä 26.9. ja Coreperissa 28.9. Ecofin-neuvostossa on tarkoitus saavuttaa asiassa neuvoston yleisnäkemyks.

Suomen kanta

Suomi voi hyväksyä puheenjohtajan viimeisimmän kompromissiehdotuksen.

REPowerEU-suunnitelmasta on tehty valtioneuvoston selvitys E 68/2022 vp.

Sen mukaan Suomi tukee komission tiedonannossa asettamaa tavoitetta katkaista mahdollisimman pian riippuvuus fossiilisten polttoaineiden tuonnista Venäjältä ja pitää hyvänä, että EU reagoi nopeasti yhdessä akuuttiin tilanteeseen.

Suomen kannat asetusehdotukseen on muodostettu kirjelmissä E 76/2022 vp, U 62/2022 vp ja UJ 23/2022 vp. Jatkokirjelmässä UJ 23/2022 vp otettujen kantojen mukaan:

Osana Venäjän tuontienergiariippuvuuden nopeaksi vähentämiseksi tarvittavia välttämättömiä toimia Suomi voi hyväksyä puheenjohtajan kompromissiehdotuksen mukaiset oikeudenmukaisen siirtymän rahaston (JTF) elpymisvälineellä rahoitettavien määrärahojen siirrot, samoin kuin Brexit-mukautusvarauksen jäsenvaltioille alustavasti varattujen määrärahojen siirrot. Siirtojen tulee olla vapaaehtoisia siten, että jäsenvaltioilla säilyy päätösvalta muutosten tarpeellisuuden arviointiin kansallisista ja alueellisista lähtökohdista.

Ensisijaisesti Suomi suhtautuu erittäin varauksellisesti siihen, että REPowerEU-hankkeisiin kohdennettaisiin uutta rahoitusta. Toissijaisesti Suomi katsoo, että rahoituksen määrää tulisi pienentää komission ehdottamasta 20 miljardista eurosta ja REPowerEU:n toimet tulisi lähtökohtaisesti rahoittaa siten, että markkinavakausvarannon toimintaan ei puututa. Suomi on valmis tarkastelemaan avoimesti markkinavakausvarannosta kohdennettavaa rahoitusta korvaavia rahoitusväyliä, mukaan lukien innovaatorahastolle kuuluvien päästöoikeuksien huutokauppatulojen käyttöä REPowerEU-tavoitteiden rahoittamiseksi. Mikäli markkinavakausvarannon käyttö arvioidaan kuitenkin välttämättömäksi, tulisi pyrkiä varmistamaan, ettei tästä aiheudu häiriöitä päästöoikeusmarkkinoille ja että varannosta vapautetut päästöoikeudet lyhennettäisiin 2026 alkavan kauden päästöoikeuksien lukumäärästä. Lisäksi on tärkeää, että EU:n 55-valmiuspaketin tavoitteet saavutetaan viivästyksettä.

Suomi voi tarkastella ehdotettuun uuteen rahoitukseen sovellettavan allokaatioavaimen muuttamista suhteessa voimassa olevassa RRF-asetuksessa esitettyyn allokaatioavaimen. Suomi korostaa, että allokaatioavaimen tulisi heijastaa REPowerEU:n tavoitteita.

Pääasiallinen sisältö

Rahoitusta koskeva kompromissiehdotus

Komission ehdotuksessa REPowerEU-hankkeiden rahoitus koostui kokonaan uudesta 20 mrd. euron rahoituksesta, joka siirrettäisiin päästökaupan markkinavakausvarannon (MSR) päästöoikeuksien myymisestä saaduista tuloista. Käsittelyn aikana on uutena vaihtoehtona markkinavakausvarannon käytölle avustusmuotoisen rahoituksen kokoamisessa ehdotettu innovaatorahastolle kuuluvien päästöoikeuksien käyttöä REPowerEU-hankkeiden rahoittamiseksi. Tämän Tanskan ehdotuksen mukaan innovaatorahaston päästöoikeuksien huutokauppatuloja vuosina 2026-2030 siirrettäisiin etupainotteisesti RRF:ään REPowerEU-tavoitteiden rahoittamiseksi vuosina 2023-2026.

Puheenjohtajan kompromissiehdotuksen mukaan 16 mrd. euroa rahoituksesta hankittaisiin innovaatorahastolle kuuluvien päästöoikeuksien huutokauppatalojen kautta ja 4 mrd. euroa MSR:n kautta.

Allokaatioavainta koskeva kompromissiehdotus

Euroopan komission ehdotuksen mukaan uusi 20 mrd. euron rahoitus jaettiin RRF-välineen alkuperäisten allokaatio-osuuksien perusteella. RRF-avaimessa pyrittiin ottamaan huomioon koronavaiheen vaikutukset jäsenvaltioihin sekä koheesioon liittyvät kysymykset. REPowerEU:n tavoitteet ovat osin erilaiset, minkä vuoksi keskustelua on käyty siitä, pitäisikö allokaatioavainta muokata.

Neuvotteluiden aikana keskusteltiin useista ehdotuksista allokaatioavaimeksi, mukaan lukien Venäjä-riippuvuuden huomioimisesta rahoituksen jakoperusteissa. Jokaisessa ehdotuksessa hyödynnettiin osittain RRF-asetuksen mukaista allokaatioavainta, minkä lisäksi ehdotettiin erilaisia indikaattoreita REPowerEU:n tavoitteiden huomioimiseksi. Neuvoston oikeuspalvelu (NOP) on kommentoinut suullisesti työryhmässä esillä olleita vaihtoehtoja allokaatioavaimeksi korostaen, että avaimen tulee vastata RRF-asetuksen oikeusperustaa, joka on koheesiopolitiikkaa koskeva SEUT 175 artiklan kolmas kohta.

Puheenjohtajan kompromissiehdotuksessa allokaatio perustuu fossiilisten polttoaineiden kulutukseen osuutena kokonaiskulutuksesta, investointihyödykkeiden hintaindeksin muutokseen ja muokattuun RRF:n alkuperäiseen allokaatioavaimen, josta on poistettu työttömyyden vaikutus. Suurimmat osuudet tämän allokaatioavaimen mukaan kohdistuisivat Puolaan, Saksaan sekä Italiaan. Suomen saanto kasvaisi hieman kompromissiehdotuksen mukaan komission ehdotukseen nähden (0,54 prosentista 0,68 prosenttiin).

Siirrot Brexit-mukautusvarauksesta

Komission ehdotus ei sisällä mahdollisuutta siirtää Brexit-mukautusvarauksen määrärahoja elpymis- ja palautumistukivälineeseen.

Puheenjohtajamaan kompromissiehdotuksen mukaan jäsenvaltiot voisivat toimittaa komissiolle 15.2.2023 mennessä perustellun pyynnön siirtää elpymis- ja palautumistukivälineeseen kaikki Brexit-mukautusvarausasetuksen (EU) 2021/1755 4 artiklan 5 kohdassa tarkoitettua täytäntöönpanopäätöksessä vahvistetut alustavat määrärahat tai niiden osan. Siirrot olisivat jäsenvaltiolle vapaaehtoisia. Suomen osalta kyse olisi siten enintään 23,2 miljoonan euron alustavan Brexit-mukautusvarauksen siirrosta.

Siirrot JTF:stä

Komission ehdotuksen mukainen rajoitettu siirtomahdollisuus CPR-yleisasetuksessa (EU) 2021/1060 ei koske oikeudenmukaisen siirtymän rahaston (JTF) määrärahoja. Puheenjohtajamaan kompromissiehdotuksen mukaan asetuksen (EU) 2020/2094 (elpymisvälineasetus) nojalla asetuksen (EU) 2021/1056 (JTF-asetus) 4 artiklan mukaisesti kohdennettuja JTF-määrärahoja voitaisiin kuitenkin siirtää elpymis- ja palautumiskykyvälineeseen. Siirrot olisivat jäsenvaltiolle vapaaehtoisia. Kuluvan kalenterivuoden varoja voitaisiin siirtää, edellyttäen että siirtopyyntö tehdään ennen 1 päivää marraskuuta.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Ehdotuksen oikeusperustana ovat SEUT 175 artiklan kolmas kohta, 177 artiklan ensimmäinen kohta, 192 artiklan 1 kohta, 194 artiklan 2 kohta ja 322 artiklan 1 kohta. Päätöksenteko neuvostossa tapahtuu määräenemmistöllä.

Oikeusperustaan liittyviä kysymyksiä on selvitetty tarkemmin valtioneuvoston kirjelmissä E 76/2022 vp, U 62/2022 vp ja UJ 23/2022 vp.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Asian esittelijöinä toimivat Siegfried Mureşan, Eider Gardiazabal Rubial, Dragoş Pîslaru. Vastuuvaliokuntina mietinnön antavat BUDG ja ECON. Euroopan parlamentin kanta ehdotukseen ei ole vielä tiedossa.

Kansallinen valmistelu

Valtiovarainministeriö
EU-ministerivaliokunta 30.9.2022.

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 30.9.2022

VaVL 13/2022

TaVL 35/2022 vp

Suuri valiokunta hyväksyi eduskunnan kannan (SuVEK 103/2022 vp) U-jatkokirjelmään UJ 23/2022 vp kokouksessaan 22.9.

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

Oikeudenmukaisen siirtymän rahaston (JTF) EU-säätelyä on täydennetty kansallisella lainsäädännöllä:

- laki alueiden kehittämisestä ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan toimeenpanosta (756/2021);
- laki alueiden kehittämisen ja Euroopan unionin alue- ja rakennepolitiikan hankkeiden rahoittamisesta (757/2021); ja
- laki valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021–2028 (758/2021).

Brexit-mukautusvarauksesta ei ole kansallista EU-asetusta täydentävää lainsäädäntöä. Asiaa koskeva hallituksen esitys sisältyy 2022 lainsäädäntösuunnitelmaan. TAE 2023 sisältäisi esityksen 6 miljoonan euron määrärahasta momentille 32.30.42. (yritysten kehittämishankkeiden tukeminen, arviomääräraha) varauksen täytäntöönpanoon yritysten kehittämisavustuksena, jota ELY-keskukset myöntävät valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021-2028 annetun lain (758/2021) nojalla.

Ahvenanmaa laatii omat alue- ja rakennepolitiikan ohjelmansa, joita se hallinnoi.

Taloudelliset vaikutukset

Siirrot Brexit-mukautusvarauksesta

Osa jäsenvaltioille alustavasti varattuja Brexit-mukautusvarauksen määrärahoja voi jäädä käyttämättä täytäntöönpanoon varatun ajanjakson päättyessä vuoden 2023 loppuun. Riski koskee myös Suomea. Jäsenvaltioiden käyttämättä jäävät määrärahat eivät palaudu EU:n talousarvioon, vaan jaetaan niille maille, joiden tukikelpoiset kustannukset varauksesta ylittävät alustavasti varatut jäsenvaltiokohtaiset määrärahat.

Uutta rahoitusta koskevan kompromissiehdotuksen vaikutukset

Innovaatorahaston päästöoikeuksien huutokauppatulot

Komissio ehdotti 55-valmiuspakettia koskevassa ehdotuksessaan 14.7.2021 innovaatorahaston koon merkittävää kasvattamista. Komission ehdotuksessa rahaston koko päästöoikeuksien lukumäärällä mitaten kaksinkertaistuisi vuosina 2021-2030 voimassa olevaan direktiiviin verrattuna. Valmiuspakettia koskevien neuvottelujen edetessä innovaatorahastosta on kuitenkin ehdotettu siirrettäväksi rahoitusta uusiin rahoituskohteisiin. Neuvoston kesäkuussa 2022 saavuttaman yleisnäkemyksen mukaan ilmastotoimien sosiaalirahastoa rahoitettaisiin osittain innovaatorahaston tuloilla. Lisäksi REPowerEU-kompromissiehdotuksen myötä innovaatorahaston koko pienenesi 16 mrd. eurolla, mikä vastaisi 37 % osuutta, mikäli innovaatorahaston koko olisi neuvoston kesäkuun yleisnäkemyksen mukainen. Innovaatorahaston tulevaan kokoon mahdollisten siirtojen jälkeen vaikuttaa kuitenkin myös päästöoikeuksien tuleva hinta.

Suomen tulevaa saantoa innovaatorahastosta on vaikea arvioida, koska jäsenvaltioiden allokatio-osuutta ei sovita etukäteen, vaan rahastosta annettava rahoitus esimerkiksi yrityksille tapahtuu avoimien kilpailutusten kautta samoin kuin esimerkiksi Horisontti 2020-ohjelmassa. Jos edellä mainittua Horisontti 2020-ohjelmaa ja siitä Suomeen kohdistunutta saantoa (Suomen osuus noin 2 prosenttia vuosina 2014-2020) pidetään vertailukohtana, todennäköisesti Suomen saanto suoraan innovaatorahastosta olisi korkeampi kuin saanto REPowerEU:sta ehdotetulla allokatioavaimella.

Päästöoikeuksien huutokauppaaminen markkinavakausvarannosta

Päästöoikeuksien huutokauppaaminen markkinavakausvarannosta ei vaikuta suoraan jäsenvaltioille allokoituihin päästöoikeuksien lukumäärään. Riskit markkinavakausvarannosta annettavaan rahoitukseen liittyvät mahdollisiin markkinahäiriöihin päästökauppajärjestelmässä esimerkiksi päästöoikeuksien hinnan laskemisen muodossa, joka myös laskisi jäsenvaltioiden keräämiä huutokauppatuloja. Laajemmassa mitassa markkinavakausvarannosta huutokaupattujen päästöoikeuksien käyttö voisi johtaa sovittujen ilmastotavoitteiden vesittymiseen. Komission arvion mukaan kuitenkin markkinavakausvarannon käyttöön REPowerEU:n rahoituksessa liittyisi vähemmän negatiivisia riskejä kuin muihin rahoitusvaihtoehtoihin. Kompromissiehdotuksessa rahoituksesta 4 mrd. euroa hankittaisiin päästöoikeuksien huutokauppaamisesta markkinavakausvarannosta, mikä merkitsisi, että huutokaupattaviin päästöoikeuksiin tehtävät leikkaukset markkinavakausvarantoon pienenisivät vuositasona noin 4-5 %.

Allokatioavainta koskevan kompromissiehdotuksen taloudelliset vaikutukset

Suomen osuus puheenjohtajan kompromissiehdotuksen perusteella olisi 0,68 %. Suomen saanto 20 mrd. euron uudesta rahoituksesta olisi näin ollen 136 miljoonaa

euroa. Saannon taloudelliset vaikutukset olisivat melko pienet. Arvioitu 136 miljoonan euron saanto vastaa noin 0,05 % Suomen BKT:sta.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

REPowerEU-ehdotusten käsittely on alkanut neuvostossa sekä Euroopan parlamentissa. Puheenjohtajavaltio Tšekki on aloittanut energiatehokkuutta ja uusiutuvaa energiaa koskevien REPowerEU-muutosehdotusten käsittelyn työryhmätasolla.

Euroopan komissio antoi joulukuussa 2021 ehdotuksen muuttaa omien varojen järjestelmästä tehtyä neuvoston päätöstä uusien omien varojen käyttöönottamiseksi sekä ehdotuksen muuttaa rahoituskehysasetusta. Osana ehdotusta komissio esitti, että osa jäsenmaiden keräämistä päästöoikeuksien huutokauppatuloista ohjattaisiin EU-budjettiin omina varoina. Omia varoja koskevat neuvottelut ovat kesken.

Asiakirjat

Proposal for a REGULATION OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL amending Regulation (EU) 2021/241 as regards REPowerEU chapters in recovery and resilience plans and amending Regulation (EU) 2021/1060 , Regulation (EU) 2021/2115, Directive 2003/87/EC and Decision (EU) 2015/1814

Puheenjohtajan kompromissiehdotus 23.9.2022

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

VM/EUS, Finanssineuvos Laura Vartia, p. +358 295 530 228
 VM/EUS, Finanssiasiantuntija Hanna Oraheimo, p. +358 295 530 137
 VM/EUS, Finanssiasiantuntija Jonne Lehtimäki, p. +358 295 530 522
 etunimi.sukunimi@gov.fi

VAHVA-tunnus

EU/491/2022

Liitteet

Viite

Valtiovarainministeriö

Perusmuistio

EU/214/2022-VM-1

Paasikallio Kasper, Huopaniemi Jussi,
Jantunen Atte

23.9.2022

JULKINEN

ECOFIN-neuvosto 4.10.2022, Luxemburg; 5. Venäjän Ukrainaan kohdistaman hyökkäyksen talous- ja rahoitusvaikutukset

Kokous

Talous- ja rahoitusasioiden neuvosto 4.10.2022, Luxemburg

Eduskuntatunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Talous- ja rahoitusasioiden neuvoston (ECOFIN) kokouksessa on tarkoitus keskustella Ukrainan kriisin talous- ja rahoitusvaikutuksista EU:ssa ja sen jäsenvaltioissa.

Asiaa on käsitelty valtiovarainministerien epävirallisessa videokokouksessa 2.3.2022, talous- ja rahoitusasioiden neuvoston kokouksissa 15.3.2022, 5.4.2022, 24.5.2022, 17.6.2022, 12.7.2022 sekä epävirallisessa valtiovarainministerien kokouksessa 10.9.2022.

Asiakohtaa koskevaa ennakkomateriaalia ei ole toimitettu.

Suomen kanta

Suomi tuomitsee jyrkästi Venäjän hyökkäyksen Ukrainaan, joka on räikeä kansainvälisen oikeuden loukkaus. Suomi tukee vankasti Ukrainan itsenäisyyttä, suvereniteettia ja alueellista koskemattomuutta. Suomi vastaa Venäjän toimiin osana Euroopan unionia.

Suomi on pitänyt perusteltuna, että EU reagoi vahvasti Venäjän hyökkäykseen. Suomi tukee EU:n toimintatapaa, jossa Venäjään kohdistuvia toimia lisätään johdonmukaisesti tilanteen jatkuessa.

Suomi korostaa EU:n vahvaa poliittista, taloudellista ja humanitaarista tukea Ukrainalle.

Suomi tulee muodostamaan kantansa erikseen mahdollisten uusien ehdotusten osalta.

Pääasiallinen sisältö

Valtiovarainministerien epävirallisessa videokokouksessa 2.3.2022 sekä talous- ja rahoitusasioiden neuvoston kokouksissa 15.3.2022, 5.4.2022, 24.5.2022, 17.6.2022, 12.7.2022 sekä epävirallisessa valtiovarainministerien kokouksessa 10.9.2022 käsiteltiin Ukrainan sodan ja Venäjää vastaan asetettujen pakotteiden aiheuttamia taloudellisia vaikutuksia.

Jäsenvaltiot kannattavat yhteisesti sovittuja pakotteita laajasti. Aikaisemmissa kokouksissa keskustelu on painottunut vahvasti korkeiden energian hintojen aiheuttamisen vaikutusten lieventämiseen.

EU:n jäsenvaltiot ovat toteuttaneet monenlaisia toimia vaimentaakseen energian hinnan nousun ja kiihtyneen inflaation haitallisia vaikutuksia kotitalouksille ja yrityksille. Rakenteeltaan erilaisten toimien, kuten suorien tukien mutta toisaalta laajempien verotoimien käyttöön otolla pyritään mahdollisimman laaja-alaisiin vaikutuksiin.

Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa on heijastunut voimakkaasti Euroopan talouskehitykseen. Keskeinen välitön vaikutus on ollut energiakriisi, joka on ollut merkittävä inflaatiota kiihdyttävä tekijä. Nopea inflaatio on heikentänyt kuluttajien reaalityttöjä ja siten yksityistä kulutusta. Tuottajahintojen nopea nousu on haitannut yritysten toimintaedellytyksiä. On mahdollista, että tulevana talvena joudutaan säännöstelemään energian kulutusta. Taantuman riski Euroopassa on todellinen vuoden 2022 lopulla ja vuoden 2023 alkupuolella.

Rahoitusmarkkinoilla vuosi on jatkunut kesän jälkeenkin epävarmana. Venäjän hyökkäys Ukrainaan ja etenkin inflaatiopaineet ovat näkyneet laajasti markkinareaktioissa. Osakeindeksit ovat Euroopassa laskeneet 20 prosenttia vuoden alkuun verrattuna, vaikka heinäkuun aikana indeksit palautuivat muutaman prosentin verran. Velkakirjamarkkinoilla valtionlainojen korot ovat nousseet ja korkoerot leventyneet. Saksan 10 vuoden valtionlainan jälkimarkkinakorko on vuoden alusta noussut noin 2,1 prosenttiyksikköä 2 prosenttiin. Italian ja Saksan valtionlainojen korkoero on kasvanut lähes yhden prosenttiyksikön verran 2,3 prosenttiyksikköön. Varsinkin energian hinnat ovat olleet hyödykemarkkinoilla kovassa nousussa. Öljyn hinta maailmanmarkkinoilla nousi sodan sytyttyä lähes 130 Yhdysvaltain dollariin tynnyriltä, mutta on sittemmin laskenut n. 90 USD tasolle. Maakaasun hinta Euroopassa nousi lähes 360 % elokuun loppuun mennessä, mutta on sittemmin laskenut noin 190 euroon megawattitunnilta. Vuoden alussa ennen Venäjän laajamittaista hyökkäystä Ukrainaan maakaasun hinta Euroopassa liikkui 70-90 eurossa megawattitunnilta. Sähkemarkkinoilla hintakehitys on ollut voimakkaassa nousussa syksystä 2021 lähtien hintavaihtelun ollen samalla erittäin suurta.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

-

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

Valtiovarainministeriö
EU-ministerivaliokunta 30.9.2022

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta, 30.9.2022

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

-

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

-

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

VM/EUS finanssiasiantuntija Kasper Paasikallio, +358 29 553 0621
VM/RMO finanssineuvos Markku Puumalainen, +358 29 553 0206
VM/RMO finanssisihteeri Atte Jantunen, +358 29 553 0508
VM/KO neuvotteleva virkamies Jussi Huopaniemi, +358 29 553 0257
etunimi.sukunimi@gov.fi

VAHVA-tunnus

EU/214/2022

Liitteet**Viite**

Valtiovarainministeriö

Perusmuistio

EU/409/2022-VM-2

Koponen Risto

23.9.2022

JULKINEN

ECOFIN-neuvosto 4.10.2022, Luxemburg; 6. Korkeat energiahinnat ja rahoitusmarkkinat: tilannekatsaus

Kokous

Talous- ja rahoitusasioiden neuvosto 4.10.2022, Luxemburg

Eduskuntatunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Ecofin-neuvostossa on tarkoitus keskustella aihealueesta komission esittelyn pohjalta (komission esitystä ei saatavilla tätä kirjoitettaessa).

Valtiovarainministerit keskustelivat energiamarkkinoiden toiminnasta ja sen vaikutuksista rahoitusmarkkinoihin epävirallisen ECOFIN-kokouksen yhteydessä 9.9.2022. Komissio on ilmoittanut 14.9.2022 julkaisemassaan asiakirjassa käynnistäneensä useita valmistelulinjoja asiaan liittyen. Komission asiakirjassa "Facing the energy crisis in the EU: work streams related to the financial system" käydään mm. läpi erilaisia käytännön keinoja energiakysymysten ratkaisemiseksi rahoitusmarkkinoiden näkökulmasta. On todennäköistä, että komission esitys pohjautuu tähän dokumenttiin.

Sähkön johdannaiskaupankäynnin liittyvää hinnanasetantaa on käsitelty 9.9.2022 pidetyn ylimääräisen energianeuvoston muistiossa (TEM2022-00523).

Asiasta on keskusteltu Coreper II:ssa 21.9.2022 sekä talous- ja rahoituskomiteassa 22-23.9.2022.

Komission lainsäädäntösuunnitelman mukaan komission ehdotus OTC-johdannaisista, keskusvastapuolista ja kauppatietorekistereistä (European Market Infrastructure Regulation, EMIR) annetun asetuksen uudelleentarkasteluksi annettaisiin 21.12.2022.

Suomen kanta

Suomi ottaa komission esittely tiedoksi.

Suomi muodostaa kantansa komission annettua asiasta lainsäädäntöehdotuksensa.

Energianeuvoston 9.9.2022 pidetyn ylimääräisen kokouksen muistiossa (TEM2022-00523) todetaan mm.;

Johdannaiskaupankäynnin hinnanasetannan häiriintymisestä johtuvat korkeat sähkön johdannaishinnat ovat aiheuttaneet kassakriisin myös sähköntuottajille, mikä vaikuttaa koko järjestelmän vakauteen. Suomi katsoo, että komission tulisi välittömästi tarkastella johdannaismarkkinoiden sääntöjä, etenkin johdannaisten hinnoittelumekanismin luotettavuuden palauttamisen ja markkinoiden erittäin merkittäviksi kasvaneiden vakuusvaatimusten näkökulmasta, sähkön johdannaismarkkinoiden rauhoittamiseksi.

Pääasiallinen sisältö

Komissio on todennut Ukrainan sodan kaasun saantiin aiheuttamien ongelmien heijastuvan negatiivisesti energiamarkkinoiden toimintaan ja sitä kautta myös sähköjohdannaiskaupankäyntiin, johtaen mm. markkinoiden volatiliteetin lisääntymiseen, energiayhtiöiden likviditeettiongelmiin kasvaneiden vakuusvaatimusten vuoksi, hinnanmuodostuksen häiriöihin ja kaupankäynnin läpinäkyvyyden lisääntymiseen (siirtyminen pörssikaupasta OTC-kauppaan). Markkinoiden toiminta ei kuitenkaan ole viallista, mekanismit toimivat, ainoastaan hintataso ei miellytä. Sinänsä ei siis ole tarpeellista puuttua itse markkinamekanismiin.

Jäsenmaat ovat pitäneet komission ehdottamia avauksia (käypien vakuuksien listan laajennus, pörssikaupankäynnin keskeyttäminen merkittävien hintaliikkeiden hillitsemiseksi sekä uusi nestekaasuviitehintä) erittäin tervetulleina ja kannattivat ratkaisuiden etsimistä ongelmiin. Useat jäsenmaat kannattivat hyväksyttävien vakuuksien laajentamisen tutkimista, mutta monet katsoivat myös, että muutoksissa tulisi noudattaa varovaisuutta tai ettei vakuusvaatimuksia tulisi keventää. Keskustelussa nousivat esiin pelot energiasektorin ongelmien vuotamisesta rahoitusmarkkinoille.

Suomi on pitänyt hyvänä, että komissio selvittää vaihtoehtoja käyvän vakuusmateriaalin laajentamiseksi esimerkiksi vakuudettomien pankkitalletusten käytön mahdollistamiseksi hyväksyttävänä vakuutena. Vakuuksien määräytymismallit ja vakuuspyynnöt kytkeytyvät keskeisesti keskusvastapuolten riskienhallintaan, jolloin näihin puuttuminen ylipäättään sääntelyn keinoin olisi suhtauduttava asianmukaisella varovaisuudella. Osapuolten siirtyminen johdannaispörssistä kahdenväliseen kaupankäyntiin on johtanut hinnanmääräytyminen häiriintymiseen. Tämän vuoksi Suomi on pitänyt loogisena keinoja tuoda osapuolet takaisin johdannaispörssiin.

Komissio on ilmoittanut 14.9.2022 julkaisemassaan asiakirjassa käynnistäneensä useita valmistelulinjoja asiaan liittyen. Komission asiakirjan "Facing the energy crisis in the EU: work streams related to the financial system" pääasialliset ehdotukset ovat seuraavat.

Likviditeettiongelmiin ratkaisukeinoja:

1. komissio on pyytänyt Euroopan arvopaperimarkkinaviranomaista pohtimaan muutoksia komission delegoituun asetukseen keskusvastapuoleen kohdistuvista vaatimuksista. Nämä muutokset voisivat liittyä käyvän vakuusmateriaalin laajennukseen sekä missä tilanteissa vakuudettomat pankkitakaukset voitaisiin

- hyväksyä vakuutena. Arvopaperimarkkinaviranomaisen tulisi raportoida 22. syyskuuta mennessä.
2. komissio on pyytänyt Euroopan pankkiviranomaista arvioimaan, miten pankit tarjoavat vakuustransformaatiopalveluita. Pankkiviranomaisen tulisi raportoida 29. syyskuuta mennessä.
 3. Euroopan arvopaperimarkkinaviranomaista ja Euroopan pankkiviranomaista pyydetään arvioimaan, miten alkuvakuuden määräytymismallien läpinäkyvyyttä ja ennustettavuutta voitaisiin parantaa sekä yksityiskohtia millä perustein keskusvastapuoli voi pyytää lisävakuuksia.
 4. komissio on pyytänyt Euroopan arvopaperimarkkinaviranomaista arvioimaan, tulisiko kynnysarvo, jonka jälkeen finanssialaan kuulumattomaan vastapuoleen sovellettaisiin määräysvelvollisuutta, korottaa 3 miljardista 4 miljardiin euroon.
 5. komissio tulee pyytämään jäsenvaltioiden asiantuntijoita, Euroopan parlamentin edustajia, Euroopan arvopaperimarkkinaviranomaista, Euroopan keskuspankkia ja Euroopan järjestelmäriskikomiteaa keskustelemaan miten energiayhtiöt voisivat helpommin kattaa vakuusvaatimuksensa.

Kaasuntuonnin hinnoittelu:

6. ensimmäiseksi komissio arvioi mikä taho olisi paras toimimaan eurooppalaisena raportointi ja datan konsolidointielimenä kaasuntuonnista Euroopan unioniin. Tällä luodaan läpinäkyvyyttä siihen, kuinka paljon kaasuntuojat kaasusta maksavat. Kun riittävä markkinakattavuus on saavutettu, kyseinen toimija alkaa julkaista kaasun viitehintaa.
7. toisena askeleena viitehinnan määrittävä toimija valitaan tarjouskilpailun kautta.
8. kolmantena askeleena pyritään edistämään sellaisen futuurimarkkinan syntyä, joka käyttää ym. viitehintaa.

Kaupan keskeyttäminen:

9. komissio on pyytänyt Euroopan arvopaperimarkkinaviranomaista arvioimaan, miksi johdannaispörssien kaupankäyntiä ei ole keskeytetty ja tulisiko kaupankäynnin keskeytystä koskevat säännöt harmonisoida EU:ssa. Viranomaista pyydetään raportoimaan 29. syyskuuta mennessä.
10. komissio on pyytänyt Euroopan arvopaperimarkkinaviranomaista arvioimaan tulisiko nk. limiittihinnoittelua harmonisoida. Nykyisellään kauppapaikkojen tulee kyetä hallitsemaan hintapiikkejä siten, että ne hylkäävät limiitin rikkovat toimeksiannot. Näiden limiittien tulisi kyetä vähentämään hintojen volatiliiteettiä.

Euroopan arvopaperimarkkinaviranomainen on antanut osittaisen vastineen 22.9.2022. Viranomaisen yleisnäkemyks on, että mahdolliset toimet tulee arvioida tarkoin, jottei riskejä siirretä energiasektorilta rahoitusmarkkinoiden kannettavaksi. Tiettyjä keinoja tilanteen rauhoittamiseksi on olemassa (esim. kaupankäynnin keskeyttäminen), mutta tiettyjen keinojen osalta viranomainen näkee tarpeen asettaa niiden käytölle tiukkoja ehtoja, jottei keskusvastapuolten riskienhallintaa asiattomasti vaikeuteta (esim. vakuudettomien pankkitakausten hyväksyntä vakuudeksi).

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

9.9.2022 pidetyn ylimääräisen energianeuvoston muistio (TEM2022-00523)

Komission asiakirja "Facing the energy crisis in the EU: work streams related to the financial system"

Euroopan arvopaperimarkkinaviranomaisen asiakirja "Ref: Response regarding the current level of margins and of excessive volatility in energy derivatives markets"

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

VM /RMO, finanssineuvos Koponen Risto, p. +358 295 530 355
VM/RMO, lainsäädäntöneuvos Weuro Jaakko, p. +358 295 530 322
etunimi.sukunimi@gov.fi

VAHVA-tunnus

EU/409/2022
EU/196/2022

Liitteet -

Viite -

Valtiovarainministeriö

Perusmuistio

EU/409/2022-VM-3

Oraheimo Hanna

23.9.2022

JULKINEN

ECOFIN-neuvosto 4.10.2022, Luxemburg; 7. Taloudellinen elpyminen Euroopassa a) Raportti elpymis- ja palautumistukivälineen toimeenpanosta

Kokous

Talous- ja rahoitusasioiden neuvosto 4.10.2022, Luxemburg

Eduskuntatunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Ecofin-neuvostossa komissio esittelee elpymis- ja palautumistukivälineen toimeenpanoa koskevaa raporttia ja tämän jälkeen ministereillä on tilaisuus keskustella aiheesta. Komissio antoi katsauksen elpymis- ja palautumistukivälineen toimeenpanoon 22.-23.9.2022 talous- ja rahoituskomitean kokouksessa. Neuvosto on hyväksynyt elpymis- ja palautumissuunnitelmia koskevat täytäntöönpanopäätökset 25 maan osalta. Komissio on myöntänyt noin 113 mrd. euron edestä varoja elpymis- ja palautumistukivälineen kautta.

Komissio julkaisi arvion Alankomaiden elpymis- ja palautumissuunnitelmasta 8.9.2022. Suunnitelmaa käsitellään erillisessä muistiossa.

Suomen kanta

Suomi ottaa asian tiedoksi.

Pääasiallinen sisältö

Raportti elpymis- ja palautumistukivälineen toimeenpanosta

Komissio julkaisi 29.7.2022 raportin elpymis- ja palautumistukivälineen (RRF) toimeenpanosta. Komission arvion mukaan tukiväline on edistänyt jäsenmaiden investointeja ja uudistuksia merkittävästi. Komissio arvioi kansallisten elpymis- ja palautumissuunnitelmien ja NextGenerationEU-kokonaisuuden muiden osien kasvattavan EU-alueen bruttokansantuotetta noin 1,5 %.

Komission raportti käy läpi RRF:n toimeenpanoa kuuden pilarin kautta sekä esittelee miten REPowerEU-hanke ja jäsenmaiden lopulliset saannot tulisi huomioida elpymis- ja palautumissuunnitelmia päivitettäessä. Suunnitelmien piirissä vihreään siirtymään on kohdistettu keskimäärin 40 % (minimivaatimus 37 %) ja digitaaliseen siirtymään keskimäärin 26 % (minimivaatimus 20 %). Suurimmat osuudet vihreään siirtymään on kohdistettu Luxemburgissa (60,9 %), Tanskassa (59,5 %) ja Bulgariassa (58,9 %). Suurimmat osuudet digitaaliseen siirtymään ovat Itävallassa (52,8 %), Saksassa (52,6 %) ja Irlannissa (31,6 %).

Kaksoissiirtymän edistämisen ohella RRF rakentuu kuuden pilarin ympärille. Komission raportissa pilarikohtaista kustannusten jakautumista on tarkasteltu suunnitelmien perusteella seuraavasti:

1. **Vihreä siirtymä:** kestävä liikkuvuus (31 %), energiatehokkuus (29 %) sekä uusiutuva energia ja verkostot (14 %).
2. **Digitaalisen siirtymä:** e-hallinto, digitaaliset julkiset palvelut ja paikalliset digitaaliset ekosysteemit (36 %), inhimillinen pääoma digitalisaatiossa (20 %) sekä yritysten digitalisaatio (19 %).
3. **Taloudellinen yhteenkuuluvuus, tuottavuus ja kilpailukyky:** rakennusten remontointi ja rakentaminen (23 %), pienten- ja keski suurten yritysten tukeminen (19 %) sekä tutkimus, kehitys ja innovaatio (16 %).
4. **Sosiaalinen ja alueellinen yhteenkuuluvuus:** alueelliset infrastruktuurit ja palvelut (67 %), aikuisiän koulutus (8 %) sekä sosiaalinen asuminen ja muut sosiaaliset infrastruktuurit (7 %).
5. **Terveys, taloudellinen, sosiaalinen ja institutionaalinen palautumiskyky:** terveydenhuollon resilienssi, kestävyys, riittävyys, saatavuus ja laatu (48 %), julkisen hallinnon ja kansallisten järjestelmien tehokkuus (28 %) sekä pitkäaikaishoidon resilienssi, kestävyys, riittävyys, saatavuus ja laatu (8 %).
6. **Seuraavan sukupolven hyväksi toteutettavat politiikat:** koulutuksen (yleisen, ammatillisen ja korkeamman taso): saavutettavuus, edullisuus, laatu ja kattavuus (75 %), varhaislapsuuden koulutus ja hoito: saavutettavuus, edullisuus, laatu ja kattavuus (14 %) sekä nuorisotyöllisyys ja nuorisolle suunnattujen työpaikkojen luominen (11 %).

Komissio kartoittaa raportissa myös RRF-välineen tulevaisuutta. Se toteaa RRF:n kautta kanavoidun rahoituksen olleen ehdoiltaan suosiollista jäsenmaille ja nostaa esiin jäsenmaiden mahdollisuuden hakea lainaa lisäinvestointien ja -uudistusten tukemiseen. RRF-asetus määrittelee välineen kautta kanavoitavien lainojen maksimimääräksi 360 mrd. euroa (vuoden 2018 hinnoissa), mutta jäsenmaat ovat toistaiseksi hakeneet lainoja vain n. 165 mrd. euron edestä. Tähän asti lainamahdollisuutta ovat käyttäneet Italia (122,6 mrd. euroa), Romania (14,9 mrd. euroa), Kreikka (12,7 mrd. euroa), Puola (11,5 mrd. euroa), Portugali (2,7 mrd. euroa), Slovenia (0,7 mrd. euroa) sekä Kypros (0,2 mrd. euroa).

Elpymis- ja palautumissuunnitelmien päivitys

Euroopan komissio antoi 18.5.2022 tiedonannon niin kutsutusta REPowerEU-suunnitelmasta ("REPowerEU Plan"), jonka tavoitteena on katkaista mahdollisimman pian riippuvuus fossiilisten polttoaineiden tuonnista Venäjältä sekä vauhdittaa siirtymää puhtaaseen energiaan. Komissio antoi REPowerEU-tiedoksiannon yhteydessä ohjeistuksen elpymis- ja palautumissuunnitelmien päivityksestä. Ohjeistuksessa kuvataan RRF:n muuttamisen oikeudellista perustaa RRF-asetuksen mukaisesti ja lisäksi annetaan yksityiskohtaisempaa ohjeistusta päivitetyn suunnitelman laadinnasta. RRF:n päivitys voi perustua enimmäisrahoitusosuuden kasvamiseen, tai supistumiseen, lainan hakemiseen, objektiivisiin olosuhteisiin, joiden vuoksi jäsenvaltio ei enää pysty saavuttamaan suunnitelman tavoitteita tai välitavoitteita, siirtoihin koheesio- tai

maaseudun kehittämisrahastoista tai uuden REPowerEU-rahoituksen käyttöön. Myös siinä tapauksessa, että saanto supistuu, jäsenvaltioita kannustetaan jatkamaan RRP:n toimeenpanoa eikä saannon supistuminen oikeuta uudistusten poistamista suunnitelmista. Saannon supistumisen kompensoimiseksi jäsenvaltiot voivat kansalliseen rahoitukseen turvautumisen lisäksi hakea RRF-lainaa tai siirtää varoja koheesiorahoituksesta RRF:ään. Lisäksi jäsenvaltiot voivat siirtää RRP-investointejaan koheesio-ohjelmiin. Komissio arvioi päivitettyt suunnitelmat, minkä jälkeen ne hyväksytään Ecofin-neuvostossa.

Suunnitelmien hyväksymisen ja maksupyyntöjen tilanne

Kaikki 27 jäsenmaata ovat toimittaneet suunnitelmansa komissiolle, viimeisenä Alankomaat, joka toimitti suunnitelmansa virallisesti heinäkuun alussa. Komissio julkaisi arvion Alankomaiden elpymis- ja palautumissuunnitelmasta 8.9.2022. Komissio arvioi edelleen Unkarin elpymis- ja palautumissuunnitelmaa. Neuvosto on hyväksynyt 25 täytäntöönpanopäätöstä, viimeisimpänä Puolan suunnitelman 18.6.

RRF-välineen ennakkomaksujen lisäksi varsinaisia RRF-maksatuksia ovat saaneet Espanja (ensimmäinen ja toinen maksupyyntö), Ranska, Kreikka, Italia, Portugali, Slovakia ja Kroatia (ensimmäinen maksupyyntö). Latvian maksupyyntö on myös hyväksytty komitologiamenettelyssä ja sitä odotetaan maksatukseen lähiviikkoina. Kokonaisuudessaan RRF-välineestä on myönnetty avustuksia ja lainoja n. 113 mrd., josta noin puolet koostuu ennakkomaksuista. Seuraavaksi käsittelyyn ovat tulossa Romanian, Kyproksen, Kroatian ja Bulgarian ensimmäiset maksupyyntöt ja Italian toinen maksupyyntö.

Hyväksytyt maksupyyntöt aikajärjestyksessä

Alla on tiivistetysti kuvattu tähän mennessä hyväksytyjen maksupyyntöjen sisältöä. Tällainen tiivistelmä toimitetaan eduskunnalle kaksi kertaa vuodessa ECOFIN-neuvostomuistiossa, kun komission on julkaissut RRF:n toimeenpanoa koskevan raportin.

Espanja, 1. maksupyyntö

Espanja lähetti ensimmäisen maksupyyntönsä Euroopan komissiolle 11.11.2021. Pyyntösumma on noin 11,5 miljardia euroa, joka on noin 17 % Espanjan koko allokatiosta. Maksupyyntö perusteena on 52 tavoitetta ja välitavoitetta, joista Espanja on toimittanut kattavat selvitykset.

Uudistuksia lainsäädäntöön on tehty sukupuolten välisen palkkatasa-arvon parantamiseksi sekä julkisen sektorin väliaikaisen työllistymisen vähentämiseksi. Lisäksi ilmastonmuutokseen ja energiasiirtymään liittyvä lakikokonaisuus on astunut voimaan.

Vihreään siirtymään liittyviä toimenpiteitä on täytetty esimerkiksi kansallisen vihreän infrastruktuurin, vetytalouden kehittämisen ja espanjalaisen kiertotalouden aloilla. Digitaalisen siirtymään liittyvistä toimista edistystä on tapahtunut digitaalinen Espanja 2025 hankkeessa, digitaalisten taitojen suunnitelmassa sekä 5G teknologian markkinointistrategiassa.

Maksupyyntöön sisältyy useita elpymis- ja palautumissuunnitelman valvontajärjestelmään ja sen raportointiin liittyviä välitavoitteita. Ne olivat ehtoina Espanjan suunnitelman hyväksymiselle.

Ranska, 1. maksupyyntö

Ranska lähetti ensimmäisen maksupyyntönsä Euroopan komissiolle 26.11.2021. Pyyntösumma on noin 7,4 miljardia euroa, joka on noin 19 % Ranskan koko allokaatiosta. Maksupyyntö perustuu 38 tavoitteeseen ja välitavoitteeseen, joista Ranska on toimittanut kattavat selvitykset.

Lainsäädäntöön on tehty uudistuksia liittyen mm. julkisen talouden kehittämiseen sekä työttömyyskorvauksien rakenteisiin.

Vihreään siirtymään liittyviä toimenpiteitä on täytetty esimerkiksi rakennusten energiatehokkuutta parantavien remonttien yhteydessä sekä vihreän budjetoinnin edistämiseksi. Digitaalisen siirtymään liittyvistä toimista edistystä on tapahtunut kuuden digitaalisen avainteknologioiden investointistrategian viimeistelyssä.

Maksupyyntöön sisältyy yksi elpymis- ja palautumissuunnitelman valvontajärjestelmään ja sen raportointiin liittyvä välitavoite, joka oli ehtona Ranskan suunnitelman hyväksymiselle.

Kreikka, 1. maksupyyntö

Kreikka lähetti ensimmäisen maksupyyntönsä Euroopan komissiolle 29.12.2021. Pyyntösumma on noin 3,6 miljardia euroa, joka on noin 12 % Kreikan koko allokaatiosta. Maksupyyntö perustuu 15 tavoitteeseen ja välitavoitteeseen, joista Kreikka on toimittanut kattavat selvitykset.

Lainsäädäntöä on uudistettu liittyen julkisen talouden kehittämiseen. Maksupyyntöön sisältyi mm. työmarkkinoita kehittävä uudistuspaketti ja uudistukset raideliikenteeseen liittyvään työ-markkinaorganisaatioon (OAED). Lisäksi RRP:n rahoitusinstrumenttejä on edistetty suunnitelman mukaisesti.

Vihreään siirtymään liittyviä toimenpiteitä on toteutettu esimerkiksi energiaköyhyyden ratkaisemisen toimintasuunnitelman osalta, sähköautojen latausverkon lainsäädäntöuudistuksessa sekä jätteenkäsittelylain uudistuksessa. Digitaalisen siirtymään liittyvistä toimista edistystä on tapahtunut työmarkkinoiden digitaalisten ympäristöjen kehittämisessä sekä verojärjestelmän digitalisoinnissa.

Maksupyyntöön sisältyy yksi elpymis- ja palautumissuunnitelman valvontajärjestelmään ja sen raportointiin liittyvä välitavoite, joka oli ehtona Kreikan suunnitelman hyväksymiselle.

Italia, 1. maksupyyntö

Italia lähetti ensimmäisen maksupyyntönsä Euroopan komissiolle 30.12.2021. Pyyntösumma on noin 21,0 miljardia euroa, joka on noin 11 % Italian koko allokaatiosta. Maksupyyntö perustuu 51 tavoitteeseen ja välitavoitteeseen, joista Italia on toimittanut kattavat selvitykset.

Lainsäädäntöä on uudistettu koskien julkisen talouden kehittämistä. Merkittävimpiä näistä uudistuksista on erityisesti julkisen kilpailutuksen uudistus, julkisten menojen uudelleenarvioinnit sekä veronkierronvastaiset uudistukset. Lisäksi mukana on uudistuksia koulutusjärjestelmään sekä oikeuslaitokseen ja konkurssimenettelyihin.

Vihreään siirtymään liittyviä toimenpiteitä on toteutettu esimerkiksi yksityisten- ja julkisten rakennusten energiatehokkuutta parantavien remonttien yhteydessä.

Digitaalisen siirtymään liittyvistä toimista edistystä on tapahtunut erityisesti tuotantojärjestelmän digitoinnissa.

Maksupyyntöön sisältyy elpymis- ja palautumissuunnitelman valvontajärjestelmään ja sen raportointiin liittyvä välitavoite, joka oli ehtona Italian suunnitelman hyväksymiselle.

Portugali, 1. maksupyyntö

Portugali lähetti ensimmäisen maksupyyntönsä Euroopan komissiolle 25.1.2022. Pyyntösumma on noin 1,2 miljardia euroa (0,6 mrd. avustuksia ja 0,6 mrd. lainoja), joka on noin 7 % Portugalin koko allokatiosta. Maksupyyntö perusteena on 38 tavoitetta ja välitavoitetta, joista Portugali on toimittanut kattavat selvitykset.

Lainsäädäntöä on uudistettu liittyen elpymis- ja palautumissuunnitelman lainavälineeseen, jonka kautta kanavoidaan yritystukia, sekä kansalliseen köyhyydenvastaiseen strategiaan. Lisäksi mukana on uudistuksia mielenterveyspalveluihin, koulutukseen, teknologia- ja innovaatiokeskusten lainsäädäntöön sekä valtio-omisteisten yritysten johtajien sopimusperusteisiin.

Vihreään siirtymään liittyviä toimenpiteitä on toteutettu esimerkiksi jätteenkierrätysjärjestelmässä, tutkimukseen ja innovaatioihin keskittyvään vuoden 2030 innovaatioagendan muodostamisessa sekä uusiutuvan kaasutuotannon projekteissa. Digitaalisen siirtymään liittyvistä toimista edistystä on tapahtunut erityisesti innovaatiokeskittymien valinnassa sekä kouluissa käytettävien kannettavien tietokoneiden julkisissa hankinnoissa.

Kroatia, 1. maksupyyntö

Kroatia lähetti ensimmäisen maksupyyntönsä Euroopan komissiolle 15.3.2022. Pyyntösumma on noin 700 miljoonaa euroa (kokonaan avustuksia), joka on noin 11 % Kroatian koko allokatiosta. Maksupyyntö perusteena on 34 tavoitetta ja välitavoitetta, joista Kroatia on toimittanut kattavat selvitykset.

Lainsäädäntöä on uudistettu koskien minimipalkkaa, jätteidenkäsittelyä ja vaihtoehtoisia polttoaineita. Maksupyyntöön sisältyy uudistuksia mm. rahanpesun torjumiseen ja jatkuvaan oppimiseen liittyen. Lisäksi julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyyttä parannetaan uudistamalla budjettiprosessia. Myös finanssipoliittisten sääntöjen keskipitkän aikavälin noudattamiseen ja budjetin vuosiseurantaan keskittyvän finanssipoliittikan lautakunnan (Fiscal Policy Commission) toimintaa kehitetään.

Vihreään siirtymään liittyviä toimenpiteitä on toteutettu esimerkiksi myöntämällä 75 yritykselle tukea energiatehokkuuden ja uusiutuvan energian käytön edistämiseksi teollisuudessa. Digitaalisen siirtymään liittyvistä toimista edistystä on tapahtunut erityisesti maataloudessa, jossa julkisia palveluita on digitalisoitu ja niiden saatavuutta on siten yksinkertaistettu, turismin digitalisoinnissa sekä erilaisissa julkisen sektorin läpinäkyvyyttä kasvattavissa digitalisaatiohankkeissa.

Kroatian maksupyyntöön sisältyy myös useita valvontaan ja tarkastukseen liittyviä välitavoitteita, jotka Kroatian oli täytettävä ennen ensimmäistä maksupyyntöä. Välitavoitteet koskivat mm. tarkastusviranomaisen tehtäviä, tietojärjestelmää ja eturistiriitojen vastaista lainsäädäntöä. Osana laajempaa EU-varojen toimeenpanon ja valvonnan uudistusta Kroatian oli rakennettava RRP:n toimeenpanoon liittyvät hallinto- ja tarkastusjärjestelyt.

Slovakia, 1. maksupyyntö

Slovakia lähetti ensimmäisen maksupyyntönsä Euroopan komissiolle 29.4.2022. Pyyntösumma on noin 400 miljoonaa euroa (kokonaan avustuksia), joka on noin 6 % Slovakian koko allokaatiosta. Maksupyyntö perustuu 14 tavoitteeseen ja välitavoitteeseen, joista Slovakia on toimittanut kattavat selvitykset.

Maksupyyntöön sisältyy uudistuksia mm. oikeusjärjestelmään sekä tutkimukseen ja koulutukseen liittyen. Lisäksi julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyyttä parannetaan monivuotisella menokatolla.

Vihreän siirtymän osalta merkittävimmät toimenpiteet liittyvät pyörätie- ja rautatieinfrastruktuuria koskevien investointien valmisteluun ja uusiutuvan energian lisäämiseen energiaverkossa. Digitaalisen siirtymään liittyvistä toimista edistystä on tapahtunut erityisesti julkisen hallinnon digitalisaation ja kyberturvallisuuden osalta.

Slovakian maksupyyntöön sisältyy myös useita valvontaan ja tarkastukseen liittyviä välitavoitteita, jotka Slovakian oli täytettävä ennen ensimmäistä maksupyyntöä. Välitavoitteet koskivat mm. toimeenpanoon käytettävää tietojärjestelmää, tarkastuksesta ja valvonnasta vastaavien viranomaisten toimivaltuuksia ja hallinnollisia resursseja.

Espanja, 2. maksupyyntö

Espanja lähetti toisen maksupyyntönsä Euroopan komissiolle 30.4.2022. Pyyntösumma on noin 12 miljardia euroa (kokonaan avustuksia), joka on noin 17 % Espanjan koko allokaatiosta. Maksupyyntö perustuu 40 tavoitteeseen ja välitavoitteeseen, joista Espanja on toimittanut kattavat selvitykset.

Maksupyyntöön sisältyy uudistuksia mm. työmarkkinoin, eläkejärjestelmään ja verohallintoon liittyen. Lisäksi julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyyttä parannetaan julkisten menojen arviointiprosessilla.

Vihreään siirtymään liittyviä toimenpiteitä on toteutettu esimerkiksi turismin kestävyteen ja uusiutuvaan energiaan liittyen. Digitaalisen siirtymään liittyvistä toimista edistystä on tapahtunut erityisesti 5G-verkon käyttöönoton, tekoälystrategian ja koulutuksen digitalisaation osalta.

Latvia, 1. maksupyyntö

Latvia lähetti ensimmäisen maksupyyntönsä Euroopan komissiolle 17.6.2022. Pyyntösumma on noin 201 miljoonaa euroa (kokonaan avustuksia), joka on noin 11 % Latvian koko allokaatiosta. Maksupyyntö perustuu 9 tavoitteeseen ja välitavoitteeseen, joista Latvia on toimittanut kattavat selvitykset.

Edistystä lainsäädäntöön on tehty elpymis- ja palautumissuunnitelman piirissä erityisesti rahanpesun- ja talousrikosten vastaisen lainsäädännön modernisoinnissa. Lisäksi julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyyttä parannetaan uudella julkisen hankinnan lakikehikolla, jonka odotetaan estävän julkisiin hankintoihin kohdistuvaa korruptiota sekä kehittävän kilpailuympäristöä.

Latvian ensimmäiseen maksupyyntöön ei liity juurikaan vihreään siirtymään liittyviä toimenpiteitä. Digitaalisen siirtymään liittyvistä toimista edistystä on tapahtunut erityisesti laajakaistaverkoston infrastruktuurin kehityksessä sekä oppilaitosten ja sosiaalisesti haavoittuvassa asemassa olevien oppilaiden digitaalisten taitojen edistämisessä. Lisäksi maksupyyntöön sisältyy matalavuokraisten asuintalojen rakentamista varten perustettu rahoitusvaranto sekä minipalkkajärjestelmän uudistamissuunnitelma.

Latvian valvontajärjestelmä perustuu pitkälti olemassa oleville järjestelmille, eikä Latviassa ollut varsinaisia hallinto- ja valvontajärjestelmää koskevia tavoitteita tai välitavoitteita.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

-

Käsittely Euroopan parlamentissa

Komissio on säännöllisesti Euroopan parlamentin kuultavana elpymis- ja palautumistukivälineen toimeenpanosta. Viimeisin vuoropuhelu komission ja parlamentin välillä järjestettiin 12.9.2022.

Kansallinen valmistelu

Valtiovarainministeriö
EU-ministerivaliokunta 30.9.2022.

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 30.9.2022

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

Osa jäsenvaltion saannosta elpymis- ja palautumistukivälineestä riippuu vuosien 2020 ja 2021 BKT-kehityksestä, jonka vahvistuttua komissio on laskenut lopulliset saannot. Suomen saanto pienenee, koska Suomen talous on kehittynyt ennustettua paremmin. Muutos on vajaa 13 % vastaten 263:a miljoonaa euroa, jolloin lopullinen saanto on 1,8 miljardia euroa. Suomen alkuperäinen suunnitelma ylitti saannon 9,75 miljoonalla eurolla, joten suunnitelmaa päivitetään karsimalla investoinneista yhteensä 272,75 miljoonaa euroa.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Kestävän kasvun ministerityöryhmä linjasi kokouksessaan 22.6.2022 Suomen kansallisen elpymis- ja palautumissuunnitelman päivityksestä vastaamaan Suomen lopullista saantoa. Suomen elpymissuunnitelmaa on päivitetty kesän aikana pienentyneen saannon mukaiseksi. Päivityksestä suunnitelmasta on tarkoitus saavuttaa alustava yhteisymmärrys komission kanssa myöhemmin syksyllä. Tämän jälkeen komissio antaa suunnitelmasta virallisen lausunnon ja asia tulee neuvoston hyväksyttäväksi aivan kuten alkuperäinen elpymissuunnitelma aikanaan hyväksyttiin. Suomi pyrkii lähettämään ensimmäisen suunnitelman toteutukseen liittyvän maksupyyntönsä ennen vuoden loppua.

Asiakirjat

Comission Notice: Guidance on Recovery and Resilience Plans in the context of REPowerEU, 18.5.2022

European Commission: Review report on the implementation of the Recovery and Resilience Facility

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

VM/EUS, Finanssineuvos Laura Vartia, p. +358 295 530 228

VM/EUS, Finanssiasiantuntija Hanna Oraheimo, p. +358 295 530 137

VM/EUS, Finanssiasiantuntija Jonne Lehtimäki, p. +358 295 530 522
etunimi.sukunimi@gov.fi

VAHVA-tunnus

EU/409/2022

Liitteet

Viite

Valtiovarainministeriö

Perusmuistio

EU/1104/2022-VM-4

Paasikallio Kasper, Oraheimo Hanna,
Lehtimäki Jonne, Aaltonen Elisa

23.9.2022

JULKINEN

ECOFIN-neuvosto 4.10.2022, Luxemburg; 7. Taloudellinen elpyminen Euroopassa b) Alankomaiden elpymis- ja palautumissuunnitelma

Kokous

Talous- ja rahoitusasioiden neuvosto 4.10.2022, Luxemburg

Eduskuntatunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Talous- ja rahoitusasioiden neuvoston kokouksessa (ECOFIN) 4.10.2022 hyväksytään Alankomaiden elpymis- ja palautumissuunnitelmaa (RRP) koskeva neuvoston täytäntöönpanopäätös. Alankomaat toimitti suunnitelmansa 8.7.2022 ja sitä koskeva komission arvio sekä ehdotus neuvoston implementointipäätökseksi julkaistiin 8.9.2022. Suunnitelmasta ja sitä koskevasta arviosta keskustellaan ennen Ecofin-neuvostoa talous- ja rahoituskomiteassa. Neuvoston implementointipäätös valmistellaan finanssineuvosten työryhmässä.

Elpymis- ja palautumistukivälineen perustamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2021/241 (jäljempänä RRF-asetus) mukaan jäsenvaltion on tukea saadakse toimitettava elpymis- ja palautumissuunnitelma. Komissiolla on kaksi kuukautta aikaa arvioida suunnitelma. Mikäli komission arvio suunnitelmasta on myönteinen, se tekee ehdotuksen neuvoston täytäntöönpanopäätökseksi. Asetuksen 20 artiklan mukaan neuvoston on käsiteltävä täytäntöönpanopäätökset pääsääntöisesti neljän viikon kuluttua komission ehdotuksen antamisesta. Neuvoston täytäntöönpanopäätös ja siinä vahvistettavat tavoitteet ja välitavoitteet muodostavat perustan maksatuksille RRF-välineestä.

Suomen kanta

Valtioneuvosto on antanut eduskunnalle selvityksen E 77/2021 vp kansallisia elpymis- ja palautumissuunnitelmia koskevien täytäntöönpanopäätösten hyväksynnästä neuvostossa. Valtioneuvosto voi hyväksyä neuvoston täytäntöönpanopäätöksellä jäsenvaltioiden kansalliset elpymis- ja palautumissuunnitelmat, jotka sen arvion mukaan täyttävät RRF-asetuksen vaatimukset selvityksessä täsmennetyin tavoin:

Suomi pitää tärkeänä elpymisvälineen ja eurooppalaisen ohjausjakson yhteyttä. Valtioneuvosto kiinnittää erityistä huomiota siihen, että suunnitelmien toimenpiteillä vastataan EU-ohjausjakson yhteydessä tunnistettuihin kyseisen jäsenvaltion talouden erityisiin haasteisiin. Valtioneuvoston näkemyksen mukaan suunnitelmiin olisi sisällyttävä toimenpiteitä, joilla toteutetaan uudistuksia ja julkisia investointihankkeita johdonmukaisina toimina. Lisäksi valtioneuvosto pitää tärkeänä, että suunnitelmat vahvistavat kasvupotentiaalia, mikä tukee suunnitelmien julkista taloutta tervehdyttävää vaikutusta. Valtioneuvosto painottaa myös vihreää siirtymää ja digitaalista muutosta edistäviä toimenpiteitä.

Lisäksi valtioneuvosto kiinnittää huomiota siihen, että jäsenvaltioiden suunnitelmissa esitetyillä järjestelyillä taataan uudistusten ja investointien tulokellinen toimeenpano ja että järjestelyt, joiden avulla voidaan ehkäistä, havaita ja korjata tukivälineestä myönnettyjen varojen käyttöön liittyvää lahjontaa, petoksia ja eturistiriitoja, ovat uskottavat.

Valtiovarainministeriön arvion perusteella valtioneuvosto katsoo, että Alankomaiden elpymis- ja palautumissuunnitelmat täyttävät RRF-asetuksen vaatimukset valtioneuvoston selvityksessä E 77/2021 vp täsmennetyin tavoin. Suomi voi näin ollen hyväksyä neuvoston täytäntöönpanopäätöksellä kyseisen jäsenvaltion kansallisen elpymis- ja palautumissuunnitelman.

Pääasiallinen sisältö

Alla arvioidaan Alankomaiden elpymis- ja palautumissuunnitelmaa.

Yleisesti elpymis- ja palautumissuunnitelman sisällöstä

Komission arvio Alankomaiden elpymis- ja palautumissuunnitelmasta julkaistiin 8.6.2022. Suunnitelman koko on noin 4,7 mrd. euroa, joka koostuu kokonaan avustuksista. Se pitää sisällään 21 uudistusta ja 28 investointia (yhteensä 6 komponenttia ja 49 toimenpidettä), joista on esitetty 127 välitavoitetta ja tavoitetta. Suunnitelmasta 47,8 % tukee vihreää siirtymää ja 25,6 % digitaalista siirtymää, ylittäen näin 37 % vihreää siirtymää ja 20 % digitaalista muutosta koskevat minimivaatimukset.

Alankomaiden suunnitelma jakaantuu kuuteen toimenpidekokonaisuuteen, jotka ovat: **vihreän siirtymän kannustaminen** (1 836 milj. eur.), **digitaalisen siirtymän nopeuttaminen** (1 072 milj. eur.), **asuntomarkkinoiden kehittäminen ja rakennusten muuttaminen kestävämmiksi** (1 387 milj. eur.), **työmarkkinoiden vahvistaminen, eläkkeet ja tulevaisuuteen katsova koulutus** (241 milj. eur.), **julkisen terveydenhuollon ja pandemiavarautuneisuuden vahvistaminen** (172 milj. eur.) sekä **aggressiivisen verosuunnittelun ja rahanpesun estäminen** (ei kustannuksia).

Tärkeitä uudistuksia ovat asunto- ja työmarkkinauudistukset, joilla pyritään parantamaan tuottavuutta ja kasvua keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä, julkishallinnon läpinäkyvyyttä parantava digitalisaatiouudistus, eläkeuudistus, jonka odotetaan lisäävän eläkejärjestelmän häiriönsietokykyä, energialainsäädännön uudistus, jonka odotetaan edistävän uusiutuvien energialähteiden hyödyntämistä pitkällä aikavälillä sekä uudistukset aggressiivisen verosuunnittelun ja rahanpesun estämiseksi.

Alankomaat on arvioinut elpymis- ja palautumissuunnitelmansa taloudellisen vaikutuksen olevan mittaluokaltaan erittäin pieni. Suunnitelman laskelmien mukaan maan BKT:n taso olisi suunnitelman ansiosta lyhyellä aikavälillä korkeintaan 0,1 prosenttiyksikköä korkeammalla tasolla. Suunnitelman vaikutukset myös työllisyyteen ja tuotantoon ovat erittäin pienet.

Alankomaiden suunnitelman tavoitteet ja välitavoitteet sijoittuvat rahoitusjaksolle hieman takapainotteisesti.

RRF-asetuksen arviointikriteerien täyttäminen

Komissio arvioi kutakin suunnitelmaa RRF-asetuksen 19 artiklan 3 kohdan ja liitteen V arviointikriteerien pohjalta. Seuraavaksi käsitellään komission arviota Alankomaiden osalta.

Tasapainoinen ratkaisu, jolla tuetaan kaikkia kuutta pilaria

Komission arvion mukaan Alankomaiden suunnitelma tarjoaa suuressa määrin (A-luokitus) kattavan ja riittävän tasapainoisen ratkaisun taloudelliseen ja sosiaaliseen tilanteeseen ja tukee näin asianmukaisesti kaikkia RRF-asetuksen 3 artiklassa tarkoitettuja kuutta pilaria ottaen huomioon Alankomaiden erityishaasteet ja rahoitusosuuden. RRF-asetuksessa määritellyt kuusi pilaria ovat merkittäviä politiikanaloja, jotka muodostavat RRF-välineen soveltamisalan.

Vihreän siirtymän osalta suunnitelluilla toimenpiteillä pyritään edistämään kestävän energian hyödyntämistä, muun muassa tukemalla uusiutuvan vedyn tuotantoa ja käyttöä sekä poistamalla esteitä merituulivoimapuistojen rakentamiselta. Edelleen vihreää siirtymää edistää päästöttömien alusten sekä ilmastoneutraalin lentoliikenteen kehittäminen. Toimenpiteillä pyritään lisäksi luonnon monimuotoisuuden elvyttämiseen sekä typpilaskeuman vähentämiseen.

Digitaalisen siirtymän osalta suunnitelma sisältää toimenpiteitä, joilla edistetään tutkimus- ja innovaatiotoimintaa, jolla pyritään lisäämään yksityisiä investointeja tekoälyn ja kvanttiteknologian aloilla. Lisäksi suunnitelma sisältää toimenpiteitä liikenteenohjausjärjestelmien uudistamiseksi ja logistiikkaprosessien digitalisoimiseksi.

Useilla suunnitelman toimenpiteillä tuetaan **älykästä, kestävää ja osallistavaa kasvua**. Suunnitelluilla uudistuksilla pyritään kasvattamaan talouden tuottavuutta ja kohdistamaan sitä kaksoissiirtymän edistämiseen. Työmarkkinoihin kohdistettujen toimien odotetaan vähentävän eriarvoisuutta ja tekemään työvoimasta mukautuvampaa tulevaisuuden kehitykseen esimerkiksi uudelleen kouluttautumisen helpottamisella. Edelleen erilaiset koulutuksen sekä tutkimus- ja innovaatioalan toimenpiteet tukevat älykästä ja kestävää kasvua.

Sosiaalisen yhteenkuuluvuuden osalta komissio nostaa esiin työmarkkinoita, koulutusta ja eläkejärjestelmää koskevat rakenteelliset toimet. **Alueellista yhteenkuuluvuutta** edistetään investoinneilla rautatieverkostoon ja kestäväan liikenteeseen. **Terveyttä ja taloudellista, sosiaalista ja institutionaalista palautumiskykyä** tuetaan mm. terveydenhuoltohenkilöstön vajeeseen puuttuvilla toimilla ja terveydenhuollon etäpalveluiden mahdollistamisella. Talouden resilienssiä parannetaan etenkin asuntomarkkinoihin kohdistuvilla uudistuksilla. Suunnitelmaan sisältyy myös veronkierron ja rahanpesun vastaisia toimenpiteitä, joilla tuetaan tehokasta julkista hallintoa. **Seuraavan sukupolven toimintapolitiikoista** komissio nostaa esiin mm. koronapandemian oppimisvajetta korjaavat toimet ja niitä täydentävät investoinnit koulujen tietotekniikkaan.

Maakohtaisissa suosituksissa yksilöityihin haasteisiin tai niiden merkittävään osaan vastaaminen

Komission arvion mukaan elpymis- ja palautumissuunnitelma auttaa vastaamaan tuloksellisesti kaikkiin Alankomaille osoitetuissa asiaankuuluvissa maakohtaisissa suosituksissa muissa komission EU-ohjausjakson yhteydessä virallisesti antamissa

asiaankuuluissa asiakirjoissa yksilöityihin haasteisiin tai merkittävään osaan niistä (A-luokitus).

Komission arvion mukaan suunnitelma vastaa maakohtaisissa suosituksissa esitettyihin taloudellisiin ja sosiaalisiin haasteisiin erityisesti seuraavilla osa-alueilla: uusiutuva energia, energiainfrastruktuuri ja energiaverkosto, terveydenhuolto, verohallinto, tutkimus ja innovaatiot ja julkiset- ja yksityiset investoinnit sekä eläkejärjestelmät.

Komission arvion mukaan energiasektorin merkittävien uudistusten ja investointien voidaan odottaa tukevan uusiutuvan energian ja vaihtoehtoisten polttoaineiden tuottamista ja käyttöä sekä parantavan energiatehokkuutta ja edistävän talouden sopeutumista ilmastonmuutokseen. Alankomaiden suunnitelma myös vahvistaa terveydenhuollon resilienssiä ja vastaa koronapandemian vaikutuksiin ja Alankomaiden terveydenhuoltojärjestelmän aiempiin haasteisiin. Suunnitelmalla myös vastataan digitaalisten taitojen sekä yritysten, julkisen hallinnon ja koulutuksen digitaalisen siirtymän edistämistä koskeviin suosituksiin. Lisäksi Alankomaiden suunnitelmalla vastataan komission mukaan mm. eläkejärjestelmän kestävyttä sekä työmarkkinoiden jakautumista ja työmarkkinoille osallistumista koskeviin haasteisiin.

Maakohtaisiin suosituksiin vastaamista käsitellään tarkemmin jäljempänä.

Lisäksi suunnitelmalla pyritään parantamaan maakohtaisissa suosituksissa tunnistettua IT-alan ammatilaisiin kohdistuvaa työvoimavajetta investoimalla eri opetusasteiden opettajien ja oppilaiden digitaalisiin taitoihin sekä rahoittamalla yliopistojen tutkimustyötä tekoälyn ja kvanttiteknologian saralla.

Kasvupotentiaalin, työpaikkojen syntymisen sekä taloudellisen, sosiaalisen ja institutionaalisen palautumiskyvyn lujittumisen edistäminen

Komission arvion mukaan odotettavissa on, että elpymis- ja palautumissuunnitelmalla on suuria vaikutuksia (A-luokitus) Alankomaiden kasvupotentiaaliin, työpaikkojen syntymiseen sekä taloudellisen, sosiaalisen ja institutionaalisen palautumiskyvyn lujittumiseen ja se edistää Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin täytäntöönpanoa muun muassa edistämällä lapsia ja nuoria koskevia toimintapolitiikkoja sekä lieventää covid-19-kriisin taloudellisia ja sosiaalisia vaikutuksia, ja näin ollen lisää taloudellista, sosiaalista ja alueellista yhteenkuuluvuutta ja lähentymistä unionissa.

Komission arvioiden mukaan suunnitelmalla on mahdollista kasvattaa Alankomaiden BKT:tä 0,4–0,6 prosenttia vuoteen 2026 mennessä, ottamatta huomioon rakenneuudistusten mahdollisia positiivisia vaikutuksia, jotka voivat olla merkittäviä.

Euroopan sosiaalisten oikeuksien pilarin kannalta keskeisimpinä komissio näkee toimenpiteet, joilla parannetaan ikääntyneiden ja heikommassa asemassa olevien pääsyä työmarkkinoille koulutus- ja uudelleen koulutusohjelmien avulla. Ajankohtaisiin oppimishaasteisiin, erityisesti digitalisaation saralla, pyritään vastaamaan kouluja nykyaikaistamalla.

Julkista hallintoa ja logistiikka-alaa pyritään lisäksi digitalisoimaan investoinneilla.

Ei merkittävää haittaa (do no significant harm) -periaate

Komission arvion mukaan odotettavissa on, että elpymis- ja palautumissuunnitelmassa varmistetaan, että siihen sisältyvien uudistusten ja investointihankkeiden täytäntöönpanotoimenpiteistä ei aiheudu asetuksen (EU) 2020/852 17 artiklassa tarkoitettua merkittävää haittaa ympäristötavoitteille (A-luokitus).

Alankomaat on komission mukaan toimittanut asianmukaiset perustelut kunkin uudistuksen ja investoinnin osalta siitä, ettei merkittävää haittaa aiheudu yhdellekään ympäristötavoitteelle. Komissio on kiinnittänyt erityistä huomiota toimenpiteisiin, joiden vaikutus ympäristötavoitteisiin edellyttää huolellista tarkastelua. Huomiota on kiinnitetty etenkin uusiutuvan vedyn tuotantoa ja käyttöä koskevaan investointiin sekä sisävesi- ja merialuksia koskeviin investointeihin.

Vihreän siirtymän, luonnon monimuotoisuus mukaan luettuna, tukeminen

Komission arvion mukaan elpymis- ja palautumissuunnitelma sisältää toimenpiteitä, jotka edistävät suuressa määrin (A-luokitus) vihreää siirtymää, luonnon monimuotoisuus mukaan luettuna, tai siitä johtuviin haasteisiin vastaamista. Ilmastotavoitteita tukevat toimenpiteet ovat määrältään 47,8 % elpymis- ja palautumissuunnitelman kokonaismäärärahoista.

Erityisesti merituulivoimaa, uusiutuvaa vedyntuotantoa ja -käyttöä sekä puhdasta ja kestävästä liikkumista koskevien investointien odotetaan auttavan Alankomaita saavuttamaan sen hiilidioksidipäästöjen vähentämistä ja energiasiirtymää koskevat tavoitteet. Energiatehokkuuden kannalta rakennusten energiankulutuksen rajoittamiseen tähtäävät investoinnit sekä fossiilisista energianlähteistä luopuminen nopeuttavat hiilidioksidipäästöjen vähentämistä. Natura 2000 -alueiden uusimisen sekä sikatilojen kunnostusohjelman odotetaan edistävän biologisen monimuotoisuuden säilymistä.

Investointeja täydentää laaja energiaan liittyvä rakenneuudistuspaketti, jolla pyritään kannustamaan yrityksiä ja kotitalouksia siirtymään kestävämpiin energialähteisiin. Uudistusten odotetaan tarjoavan tarvittavan oikeudellisen kehyksen energiaverkkojen muuttamiseksi uusiutuvan energian hyödyntämiseen sopiviksi sekä edistävän hiilidioksidipäästöjen vähentämistä teollisuudessa muun muassa poistamalla verovapautukset suurista päästöistä aiheuttavilta aloilta. Lisäksi tie- ja raideliikennettä koskevan uudistuspaketin odotetaan vähentävän hiilidioksidipäästöjä.

Digitaalisen muutoksen edistäminen

Komission arvion mukaan elpymis- ja palautumissuunnitelma sisältää toimenpiteitä, joiden voidaan odottaa edistävän suuressa määrin (A-luokitus) digitaalista muutosta tai siitä johtuviin haasteisiin vastaamista. Digitaalisia tavoitteita tukevat toimenpiteet ovat määrältään 25,6 % suunnitelman kokonaismäärärahoista.

Digitaalista muutosta tuetaan etenkin julkiseen hallintoon, talouteen ja yhteiskuntaan tehtävillä reformeilla ja investoinneilla, joilla parannetaan ruuhkien hallintajärjestelmiä ja logistiikkatoimintoja, päivitetään relevanttia lainsäädäntöä ja julkishallintoa sekä tehostetaan kvanttiteknologioiden käyttökohteiden kehittämistä. Samoin tuetaan tekoälyn käyttöä koskevia investointeja. Lisäksi hallinnon asiakirjahallinnon saatavuutta pyritään parantamaan asiakirjoja sähköistämällä. Julkisen hallinnon uudistusten odotetaan kannustavan myös yksityistä sektoria uudistuksiin.

Pysyvät vaikutukset

Komission arvion mukaan elpymis- ja palautumissuunnitelma tuottaa suuressa määrin (A-luokitus) pysyviä vaikutuksia Alankomaissa.

Rakenteellisia muutoksia komissio arvioi koituvan erityisesti digitalisaation edistämisestä, jonka odotetaan lisäävän julkisten palvelujen tehokkuutta merkittävästi. Energialainsäädännön uudistuksien ja vihreiden finanssipoliittisten toimien odotetaan tuottavan pysyviä muutoksia maan vihreän siirtymän edistämiseen ja fossiilisten polttoaineiden käytön vähentämiseen.

Koulutuksen- ja työmarkkinoiden uudistusten sekä tutkimussektorin investointien odotetaan tekevän maan taloudesta tasa-arvoisemman ja tukevan työvoiman uudelleen kouluttautumista sekä mukautuvampaa tulevaisuuden haasteisiin.

Seuranta ja täytäntöönpano

Komission arvion mukaan elpymis- ja palautumissuunnitelmassa ehdotetut järjestelyt takaavat elpymis- ja palautumissuunnitelman, mukaan lukien suunniteltujen aikataulun, välitavoitteiden ja tavoitteiden sekä niihin liittyvien indikaattoreiden, tuloksellisen seurannan ja toteuttamisen (A-luokitus).

Alankomaiden valtiovarainministeriön RRF-yksikkö on toimeenpanon koordinaatiosta vastaava viranomainen, ja sen tehtävänä on raportoida komissiolle suunnitelman toimeenpanon edistymisestä ja laatia komissiolle toimitettavat maksupyynnot. RRF-yksikkö ohjeistaa ministeriöitä tavoitteiden ja välitavoitteiden saavuttamisen raportoinnissa. Ministeriöt vastaavat omalla toimialallaan uudistusten ja investointien toimeenpanosta ja seurannasta. Hollannin suunnitelmaan sisältyvät tavoitteet ja välitavoitteet ajoittuvat suhteellisen tasaisesti eri vuosille, mutta komissio huomauttaa, että osa tärkeimmistä uudistuksista ja investoinneista ajoittuu vuosille 2025-2026.

Kustannukset

Komission arvion mukaan elpymis- ja palautumissuunnitelman arvioitujen kokonaiskustannusten määrän perustelut ovat kohtalaisen (B-luokitus) kohtuulliset ja uskottavat ja kustannustehokkuusperiaatteen mukaiset sekä oikeassa suhteessa odotettuihin kansallisiin taloudellisiin ja sosiaalisiin vaikutuksiin. Kaikki komission arvioimat maat ovat toistaiseksi saaneet kustannusarvioista luokituksen B.

Alankomaat on yleisesti ottaen toimittanut komissiolle yksityiskohtaiset kustannusarviot kaikista suunnitelman uudistuksista ja investoinneista, joihin sisältyy kustannuksia. Kustannusarviot osoittavat, että suunnitelman kustannukset ovat pääosin kohtuullisia ja uskottavia. Kustannusarvioiden tueksi tarjottu aineisto selvittää toimenpiteiden kustannusten perusteita, tosin aineiston perusteellisuus vaihtelee toimenpiteittäin. Joissakin tapauksessa kustannusten laskentametodologian ja oletusten yksityiskohdista on toimitettu komissiolle vain rajallisesti tietoa, mikä estää parhaimman luokituksen antamista kustannusarviolle.

Taloudellisten etujen suojaaminen

Komission arvion mukaan elpymis- ja palautumissuunnitelmassa ehdotettujen järjestelyiden ja täytäntöönpanopäätökseen sisältyvien lisäjärjestelyjen avulla voidaan ehkäistä, havaita ja korjata tukivälineestä myönnettyjen varojen käyttöön liittyviä lahjontaa, petoksia ja eturistiriitoja sekä välttää päällekkäisen rahoituksen myöntäminen tukivälineestä ja muista unionin ohjelmista (A-luokitus).

Alankomaiden valvontajärjestelmä perustuu olemassa oleviin kansallisiin menettelyihin ja rakenteisiin. Alankomaiden valtiovarainministeriöön perustetulla RRF:stä vastaavalla yksiköllä on vastuu toimeenpanon koordinoinnista ja siihen liittyvä vastuu unionin taloudellisten etujen suojaamisesta. Toimeenpanevat viranomaiset antavat omat vahvistuslausumat, joilla ne vahvistavat unionin taloudellisten etujen turvaamisen sekä tavoitteiden ja välitavoitteiden saavuttamisen. Ministeriöiden talousosastot varmentavat ja allekirjoittavat kyseiset vahvistuslausumat. Valtiovarainministeriön yhteydessä toimiva itsenäinen tarkastusviranomainen tekee säännöllisiä tarkastuksia hallinto- ja valvontajärjestelmiin.

Ennen ensimmäistä maksupyyntöä Alankomaiden on saavutettava toimeenpanon seurantaan käytettävää yhteistä tietojärjestelmää koskeva välitavoite. Lisäksi komissio edellyttää, että Alankomaat hyväksyy ennen ensimmäistä maksupyyntöä tarvittavat säädökset, jotta koordinaatioyksikkö ja tarkastusviranomaisen ovat toimivaltaisia hoitamaan suunnitelmassa kuvattuja tehtäviään.

Suunnitelman johdonmukaisuus

Komission arvion mukaan suunnitelma sisältää suuressa määrin (A-luokitus) toimenpiteitä, joilla toteutetaan uudistuksia ja julkisia investointihankkeita johdonmukaisina toimina.

Komission mukaan elpymis- ja palautumissuunnitelma sisältää kattavan ja tasapainoisen uudistus- ja investointipaketin. Suunnitelman toimenpiteet vahvistavat ja täydentävät toisiaan.

Johdonmukaisuutta arvioidaan jäljempänä tarkemmin.

Komissio on lisäksi sisällyttänyt arvioonsa osuudet tasa-arvosta, turvallisuutta koskevasta itsearvioinnista, rajat ylittävistä hankkeista ja kansallisesta kuulemisprosessista. Nämä eivät ole RRF-asetuksen mukaan suunnitelman arviointikriteerejä.

Valtiovarainministeriön arvio

Maakohtaisiin suosituksiin vastaaminen

Alankomaat vastaa suunnitelmassaan merkittävään osaan sille vuosina 2019, 2020 ja 2022 annetuista maakohtaisista suosituksista. Komission arvion mukaan Alankomaat on vastannut suosituksiin erityisesti liittyen terveydenhuoltoon, aggressiiviseen verosuunnitteluun, eläkejärjestelmään ja sosiaalihuoltoon. Suunnitelman piirissä vastataan jossain määrin myös suosituksiin asuntomarkkinoihin ja työmarkkinoihin liittyen.

Toimenpiteet, joilla toteutetaan uudistuksia ja julkisia investointihankkeita johdonmukaisina toimina

Alankomaiden suunnitelma on kattava ja sisältää johdonmukaisia toimia. Suunnitelman eri osa-alueet eivät ole ristiriidassa keskenään.

Alankomaiden suunnitelmassa tehdään merkittävä määrä investointeja ja uudistuksia. Suunnitelma on rakennettu johdonmukaisesti tukemaan kaksoissiirtymää, vahvistamaan taloutta sekä kasvattamaan maan resilienssiä. Esimerkiksi logistiikkaa kehittävä hanke tukee tavoitteidensa kautta sekä vihreää- että digitaalista siirtymää. Digitalisaatiouudistuksia on laajamittaisesti yhdistetty koulutukseen suunnattaviin toimiin ja työmarkkinauudistukset sekä asuntojen tarjontaa kasvattava hanke tukevat maan sosiaalisen oikeudenmukaisuuden edistämistä. Verotuksen ja energiamarkkinoiden lainsäädäntöuudistukset tukevat osaltaan erilaisia vihreän siirtymän investointihankkeita.

Makronäkymät ja julkisen talouden kehitys

Alankomaiden bruttokansantuote supistui 3,9 % vuonna 2020 ja kasvoi 4,9 % vuonna 2021. Komissio ennustaa BKT:n kasvavan 3,0 % vuonna 2022. Maan julkisen talouden alijäämä oli 2,5 % bruttokansantuotteesta vuonna 2021 ja komission viimeisimmän ennusteen mukaan 2,7 % vuonna 2022. Komissio ennustaa julkisen talouden velan olevan 51,4 % bruttokansantuotteesta vuonna 2022.

Alankomaiden julkisen talouden pitkän aikavälin kestävyys on jo ennen elpymis- ja palautumistukivälineen suunnitelmaa hyvällä tasolla. Sitä pyritään suunnitelman puitteissa parantamaan keskipitkällä- ja pitkällä aikavälillä erityisesti kohdistamalla merkittävä osuus digitaalisen teknologian innovaatioihin, tutkimukseen sekä koulutukseen, joiden odotetaan tuottavan talouskasvua edistyessään. Lisäksi eläkeuudistuksen odotetaan vahvistavan järjestelmän kestävyyttä pitkällä aikavälillä.

Kokonaisarvio Alankomaiden elpymis- ja palautumissuunnitelmasta

Valtiovarainministeriön arvion mukaan Alankomaiden elpymis- ja palautumissuunnitelman toimenpiteillä vastataan EU-ohjausjakson yhteydessä tunnistettuihin Alankomaiden talouden erityisiin haasteisiin. Alankomaiden suunnitelmaan sisältyy toimenpiteitä, joilla toteutetaan uudistuksia ja julkisia investointihankkeita johdonmukaisina toimina. Valtiovarainministeriö katsoo, että suunnitelma vahvistaa Alankomaiden kasvupotentiaalia, ja parantaa myös näin julkisen talouden kestävyyttä. Vihreään siirtymään ja digitaaliseen muutokseen kohdistuvien toimenpiteiden painotus suunnitelmassa on kunnianhimoinen, eikä mistään suunnitelman toimenpiteestä aiheudu merkittävää haittaa ympäristötavoitteille.

Alankomaiden suunnitelmassa esitetyt järjestelyt ja täytäntöönpanopäätökseen sisältyvät järjestelyt ovat riittäviä takaamaan uudistusten ja investointien tuloksellisen toimeenpanon ja järjestelyt, joiden avulla voidaan ehkäistä, havaita ja korjata tukivälineestä myönnettyjen varojen käyttöön liittyvää lahjontaa, petoksia ja eturistiriitoja, ovat uskottavat.

Valtiovarainministeriön arvion mukaan Alankomaiden elpymis- ja palautumissuunnitelma täyttää RRF-asetuksen vaatimukset valtioneuvoston selvityksessä E 77/2021 vp täsmennetyin tavoin.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Kyseessä on neuvoston täytäntöönpanopäätös, joka perustuu RRF-asetuksessa neuvostolle SEUT 291 artiklan 2 kohdan mukaisesti siirrettyyn täytäntöönpanovaltaan. Neuvosto tekee päätöksensä määräenemmistöllä komission ehdotuksesta.

Käsittely Euroopan parlamentissa

Euroopan parlamentti ei osallistu täytäntöönpanopäätösten hyväksymiseen. RRF-asetuksen 25 artiklan mukaan komission on kuitenkin toimitettava ehdotukset neuvoston täytäntöönpanopäätöksiksi yhtäaikaaisesti ja yhtäläisin ehdoin Euroopan parlamentille ja neuvostolle ilman aiheutonta viivytystä. RRF-asetuksen 26 artiklassa säädetään elpymis- ja palautumisvuoropuhelusta, jonka puitteissa Euroopan parlamentti voi kutsua komission keskustelemaan elpymis- ja palautumissuunnitelmista ja niiden arvioinnista.

Kansallinen valmistelu

Valtiovarainministeriö
EU-ministerivaliokunta 30.9.2022

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 30.9.2022

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

-

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Eduskunta on omien varojen päätöksen (EV 54/2021 vp - HE 260/2020 vp) hyväksymisen yhteydessä edellyttänyt, että käsiteltäessä jäsenmaiden kansallisia elpymis- ja palautumissuunnitelmia Suomi pitää kiinni ehdollisuudesta ja julkisen talouden tervehdyttämisestä kaikkien jäsenmaiden kohdalla, ei hyväksy varojen myöntämistä ilman uskottavia julkisia talouksia tervehdyttäviä rakenteellisia uudistuksia ja edellyttää, että varojen maksatuksen ehtona on sitoutuminen oikeusvaltioperiaatteeseen.

Asiakirjat

Council Implementing Decision on the approval of the assessment of the recovery and resilience plan for Netherlands and Annex (12260/22 + ADD 1)

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

VM/EUS, Finanssineuvos Laura Vartia, p. +358 295 530 228
 VM/EUS, Finanssiasiantuntija Hanna Oraheimo, p. +358 295 530 137
 VM/EUS, Finanssiasiantuntija Kasper Paasikallio, p. +358 295 530 621
 VM/EUS, Finanssiasiantuntija Elisa Aaltonen, p. +358 295 530 255
 VM/EUS, Finanssiasiantuntija Jonne Lehtimäki, p. +358 295 530 522
 etunimi.sukunimi@gov.fi

VAHVA-tunnus

EU/1104/2022

Liitteet -

Viite -

ECOFIN neuvosto 4.10.2022, Luxemburg; 8. EU:n tullitoiminnan julkistaloudellinen ja muu kuin julkistaloudellinen rooli

Kokous

Talous- ja rahoitusasioiden neuvosto 4.10.2022, Luxemburg

Eduskuntatunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Talous- ja rahoitusasioiden neuvostossa keskustellaan 4.10.2022 EU:n tullitoiminnan julkistaloudellisesta ja muusta kuin julkistaloudellisesta roolista. Puheenjohtajavaltio on laatinut keskustelun pohjaksi asiakirjan, jossa ministereille esitetään poliittisen ohjauksen saamiseksi kaksi tulliliiton hallinnoinnin kehittämisen liittyvää kysymystä.

Asiaa käsiteltiin Coreperissa 21.9.2022, mutta siitä ei käyty sisältökeskustelua.

Keskusteluasiakirjan luonnos esiteltiin neuvoston tulliliittotyöryhmän epävirallisessa kokouksessa 15.9.2022, jossa asiakirjaa ja ehdotusta sen saattamiseksi Ecofin-neuvostoon käsiteltäväksi alustavasti tuettiin. Jotkin jäsenvaltiot tosin pitivät puheenjohtajavaltion esittämää jälkimmäistä kysymystä tullitoiminnan koordinoinnin tiivistämisestä ennen aikaisena.

Komissio antaa tulliliiton kokonaisuudistusta koskevan ehdotuksensa tämän hetken tiedon mukaan 7.12.2022.

Suomen kanta

Suomi muodostaa kannan tullunionin uudistamiseen vasta komission annettua sitä koskevan ehdotuksen.

Yleisesti Suomi on tullitoiminnan kehittämiseen liittyvissä kysymyksissä pitänyt keskeisenä sitä, että tulliliitto kykenee vastaamaan sen toimintaympäristön haasteisiin ja että tullit pystyvät tehokkaasti tekemään niille laissa säädetyt tehtävät.

Pääasiallinen sisältö

Keskusteluasiakirjan tavoitteena on nostaa poliittiseen keskusteluun tarve ylläpitää unionissa tehokasta tullitoimintaa sekä saada poliittista ohjausta seuraavien kahden kysymyksen osalta.

Kuinka voitaisiin löytää tasapaino tulliviranomaisten ns. perinteisten tullitehtävien ja tulliviranomaisille muussa lainsäädännössä annettavien muiden, ns. uusien (valvonta)tehtävien välillä, ylläpitäen samalla myös tavarakaupan sujuvuus?

Olisiko tullitoiminnan keskeistä roolia ja koordinoitua vahvistettava; ja jos olisi, niin millä aloilla (tietotekniikan kehittäminen, riskienhallinta, tullihallintojen yhteistoiminta jne.)?

Aiheen käsittelyn taustaa

Euroopan uuden komission poliittisia suuntaviivoja heinäkuussa 2019 esitellessään, komission puheenjohtaja Ursula von der Leyen totesi, että: ”On aika viedä tulliliitto seuraavalle tasolle ja luoda sitä varten vahvempi kehys, jonka turvin voimme paremmin suojella kansalaisiamme ja sisämarkkinoita”. Hän kertoi komission tulevan ehdottamaan ”kunnianhimoista pakettia, jonka tarkoituksena on luoda yhdenmukainen eurooppalainen lähestymistapa. Sen avulla voidaan lujittaa tullialan riskienhallintaa ja tukea jäsenvaltioiden suorittamaa tehokasta valvontaa.” Tätä taustaa vasten komissio esitti syyskuussa 2020 tullialan toimintasuunnitelman tulliliiton viemiseksi seuraavalle tasolle.

Neuvosto antoi joulukuussa 2020 päätelmät komission toimintasuunnitelmasta. Suunnitelma otettiin myönteisesti vastaan ja päätelmissä mm. annettiin neuvoston valmisteluelinten tehtäväksi tarkastella strategisesti merkittävien toimien täytäntöönpanoa ja johdonmukaisuutta. Syyskuussa 2021 komissio perusti ’Viisaiden henkilöiden työryhmän’ (Wise Persons Group) pohtimaan tulliliiton uudistamista. Se antoi raporttinsa maaliskuussa 2022. Raportti esiteltiin Ecofin-neuvostolle toukokuussa 2022 ja raportin suosituksia käsitellään parhaillaan komission ja jäsenmaiden kesken mietintäryhmässä (Reflection Group) EU:n tullihallintojen pääjohtajien tasolla. Kuvatuilla toimilla pohjustetaan joulukuussa 2022 esitettävää komission ehdotusta unionin tullitoiminnan uudistuspaketiksi.

Kysymysten taustaa

Tulli kantaa säädetyt tullit ja muut verot ja maksut unioniin tuotavista ja unionista vietävistä tavaroista. Samalla tulli valvoo tavaroiden tuonnin ja viennin sekä tulliselvityksen asianmukaisuutta, ylläpitäen samalla tasapainoa tullivalvonnan ja kaupan helpottamisen välillä. Näistä tullien ns. perinteisistä tehtävistä, joilla se suojaa niin unionin kuin jäsenvaltioidenkin taloudellisia etuja, säädetään unionin tullilainsäädännössä.

Unionin tullilainsäädännön ohella on kuitenkin voimassa yli 350 säädöstä, joissa edellytetään Tullin valvovan EU:hun saapuvia tai sieltä poistuvia tavaroita, niiden luovutuksen tai muun lain vaatimusten mukaisuuden selvittämiseksi. Säädökset liittyvät esim. huumausaineiden lähtöaineisiin, kaksikäyttötuotteisiin, aseisiin, käteisrahavirtoihin ja lääkkeisiin. Unionissa valmistellaan jatkuvasti uutta lainsäädäntöä, jolla tulleille annettaisiin lisävalvontatehtäviä mm. pakkotyön tai metsäkadon torjunnan alalla.

Tämän kehityksen vuoksi olisi tarpeen varmistaa, että EU:n tulliviranomaiset voivat panna käytännössä täytäntöön eri aloja, esimerkiksi ympäristö ja terveys, koskevan lainsäädännön. (**Kysymys 1**). Asiakirjan mukaan tässä ei onnistuta, elleivät tullihallinnot varhaisessa vaiheessa osallistu sellaisen uuden lainsäädännön valmisteluun, jolla tulleille luodaan uusia tehtäviä. Tullien osallistuminen olisi tarpeen, jotta tullihallinnot voisivat valmistautua uusiin tehtäviin ja tehdä ehdotuksia lainsäädännön käytännön

täytäntöönpanosta. Tämän vuoksi olisi tärkeää, että tullihallinnot kytketään ajoissa uusia tullitehtäviä koskevan lainsäädännön valmisteluun mukaan myös muilla politiikka-aloilla.

Uusien tehtävien antamista tulliviranomaisille suunniteltaessa, on pidettävä myös mielessä, että tulliviranomaiset ovat edelleen vastuussa perinteisistä tehtävistään, kuten EU:n taloudellisten etujen suojaamisesta. Vuonna 2021 tulleja kannettiin yhteensä lähes 25 miljardia euroa. Jos tullien kannossa on puutteita, jäsenvaltiot ovat vastuussa mahdollisista tappioista.

Lisäksi viime vuosina merkittävästi muuttunut tullien toimintaympäristö asettaa lisää vaatimuksia myös perinteiselle tullitoiminnalle. Digitalisaation ja verkkokaupan myötä kansainvälinen tavarakauppa on kasvanut merkittävästi. Tuontitavaroiden määrä on kaksinkertaistunut viimeisten viiden vuoden aikana. Vuoden 2021 jälkipuoliskolla verkkokaupassa annettiin 490 miljoonaa tulli-ilmoitusta, kun ns. perinteisessä kaupassa tulli-ilmoituksia annettiin 220 miljoonaa.

Maailma on muuttunut niin nopeasti, että EU:n tullitoiminta ei ole ehtinyt mukautua ja reagoida muutoksiin yhtenäisesti, mikä aiheuttaa paineita tullien perinteiselle toimintamallille (*Kysymys 2*). Tätä seikkaa on korostettu myös edellä mainitussa 'Viisaiden henkilöiden työryhmän' raportissa, jossa ehdotetaan edellä mainittujen vaatimusten huomioon ottamiseksi muun muassa seuraavaa:

Tullitietojen hyödyntämisessä olisi sovellettava uutta toimintatapaa muun muassa riskinhallinnan parantamiseksi ja tullitarkastusten kohdentamiseksi tarkemmin. Tätä varten olisi jatkuvasti kehitettävä tietojärjestelmiä, kuten juuri perustettu tullialain yhdennetty, Single Window – palveluympäristö, sekä hyödynnettävä nykyaikaisia tietoteknisiä välineitä.

Olisi luotava kattava kehys tullialan ja muiden markkinavalvonta- ja lainvalvontaelinten väliselle yhteistyölle ja tietojen jakamiselle.

Tullialan keskustason koordinoitua olisi vahvistettava entistä yhdenmetymmän yhteistyön varmistamiseksi. Tavoitteen saavuttamiseksi tulisi perustaa komissiolle ja jäsenmaille lisäarvoa tuottava tullivirasto.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

-

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

Valtiovarainministeriö
EU-ministerivaliokunta 30.9.2022

Eduskuntakäsittely

Suuri Valiokunta 30.9.2022

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

Suomi on pitänyt tavoiteltavana myös sen selvittämistä, kuinka voitaisiin saavuttaa kustannussäästöjä ja parantaa tullitoiminnan tehokkuutta.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

Komissio on osana toimintasuunnitelmaansa tulliliiton viemiseksi uudelle tasolle, ilmoittanut antavansa tulliliiton uudistamista (EU Customs Reform) koskevan ehdotuksen vuoden 2022 loppuun mennessä.

Neuvoston joulukuun 18 päivänä 2020 antamissa päätelmissä (14292/20) tulliliiton viemistä seuraavalle tasolle koskevasta komission toimintasuunnitelmasta, edellytettiin, että komissio laatii EU:n tulliliiton tulevaa hallinnointia koskevan vaikutustenarvioinnin, jossa otetaan huomioon jäsenvaltioiden asiantuntemus, sen olisi sisällettävä kaikki mahdolliset vaihtoehtoiset ratkaisut ja siinä olisi esitettävä aikataulu, joka mahdollistaa perusteellisen harkinnan. Komissio on ilmoittanut esittävänsä pyydetyt vaikutusarvioinnin kuluvan vuoden 2022 loppuun mennessä.

Kokonaisuudistuksen valmistelemisen avuksi komissio perusti mm. edellä mainitun Viisaiden henkilöiden työryhmän syksyllä 2021 etsimään innovatiivisia ideoita tulliliiton uudistamiseksi. Sen maaliskuun lopussa 2022 antaman raportin sisältämistä ehdotuksista on keskusteltu neuvoston päätelmissä edellytetyllä tavalla EU:n tullipääjohtajista koostuvassa komission mietintäryhmässä. Mietintäryhmän viimeinen kokous pidettiin 21.9.2022 eikä mietintäryhmän raportti ole vielä valmistunut. Lisäksi komissio avasi heinäkuussa 2022 tulliliiton uudistamista koskevan avoimen konsultaatioprosessin, johon osallistumisen määräaika päättyi 19.9.2022.

Asiakirjat

Neuvoston asiakirja 12527/22.

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

VM/Tulliyksikkö, lainsäädäntöneuvos Jukka M. Kekkonen, p. +358 2955 30269
VM Tulliyksikkö, hallitusneuvos Ismo Mäenpää, p. +358 2955 30231
etunimi.sukunimi@gov.fi

VAHVA-tunnus

EU/1105/2022
EU/196/2022

Liitteet -

Viite -

Valtiovarainministeriö

Perusmuistio

EU/409/2022-VM-4

Sihvola Mikko

23.9.2022

JULKINEN

ECOFIN-neuvosto 4.10.2022, Luxemburg; 9. G20 valtiovarainministerien ja keskuspankkien pääjohtajien 12.-13.10.2022 kokouksen ja IMF:n vuosikokousten valmistelu: EU:n yhteiset linjaukset ja lausunto IMFC:lle

Kokous

Talous- ja rahoitusasioiden neuvosto 4.10.2022, Luxemburg

Eduskuntatunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

Ecofin-neuvoston kokouksessa hyväksytään EU:n yhteiset linjaukset G20-maiden valtiovarainministereiden ja keskuspankkien pääjohtajien lokakuun kokoukseen sekä EU:n yhteinen lausunto Kansainvälisen valuutta- ja rahoituskomitean (IMFC) kokoukseen.

EU:ta Washingtonissa edustaa delegaatio, jossa on edustajat komissiosta, Euroopan keskuspankista ja EU:n neuvoston puheenjohtajamaa Tšekistä. G20-kokouksen puheenjohtajana toimii Indonesia. G20-kokouksen asialista ei ole saatavilla muistiotä laadittaessa.

EU:n yhteiset linjaukset on käsitelty talous- ja rahoituskomitean 22.-23.9. kokouksessa.

Suomen kanta

Suomi hyväksyy EU:n yhteiset linjaukset lokakuun G20-kokoukseen sekä EU:n yhteisen lausunnon IMFC-kokoukseen.

Pääasiallinen sisältö

EU:n yhteisissä linjauksissa G20-ryhmän valtiovarainministereiden ja keskuspankkien pääjohtajien kokoukseen ja EU:n lausunnossa kansainväliselle valuutta- ja rahoituskomitealle (IMFC) todetaan, että EU tuomitsee Venäjän perusteettoman hyökkäyssodan Ukrainaan. EU tulee jatkamaan läheistä yhteistyötään kansainvälisten

kumppaneidensa kanssa tukeakseen Ukrainaa ja toimeenpannakseen kattavia pakotteita Venäjää ja Valko-Venäjää vastaan. EU kannattaa G7:n valtiovarainministerien syyskuussa sopiman öljyn hintakaton tavoitteita eli Venäjän sotakassan kuihduttamista ja pyrkimystä rajoittaa sodan vaikutusta maailmanlaajuisille energiahinnoille. EU-maat ovat yhtenäisiä ja koordinoivat tiiviisti toimiaan vastatakseen hintojen nousuun ja epätasapainoon energiamarkkinoilla. EU korostaa Venäjän toimien aiheuttaneen elintarvikepulaa ja vastustaa vahvasti Venäjän propagandaa, jonka mukaan pakotteet olisivat vaikuttaneet ruokakriisiin.

Kasvaneiden epävarmuuksien vuoksi finanssipolitiikan koordinaatio on tärkeää ja EU:n ja sen G20-kumppaneiden tulisi politiikkatoimissaan pysyä ketterinä ja joustavina ollen valmiita mukautumaan muuttuviin olosuhteisiin tarvittaessa. EU-maiden finanssipolitiikan viritys pysyy kasvua tukevana vuonna 2022. Vuonna 2023 finanssipolitiikan ei tulisi olla kokonaiskysyntää tukevaa. Maiden finanssipolitiikan tulisi huomioida maiden väliset erot talous- ja finanssipoliittisessa tilanteessa. Kohdennetut ja väliaikaiset toimenpiteet ovat perusteltuja energiahinnan nousun vaikutuksien lieventämiseksi. Finanssipolitiikassa tulee myös huomioida kasvaneet tarpeet julkisille investoinneille, erityisesti vihreän ja digitaalisen siirtymän edistämiseksi.

Terveydellisten ja taloudellisten toimenpiteiden koordinoiminen on jatkossakin tärkeää. Pandemian hallinta on kriittistä talouden elpymisen kannalta. Uuden pandemioiden ehkäisyyn sekä niihin varautumisen ja vastaamisen rahoitukseen tarkoitetun varainhoitorahaston perustamista syyskuussa pidetään tervetulleena.

Lisäksi EU tukee IMF:n erityisnosto-oikeuksien (Special Drawing Rights, SDR) vapaaehtoista kanavoimista haavoittuvien maiden avustamiseksi Kansainvälisen valuuttarahaston köyhyyden vähentämisen ja kasvun rahaston sekä uuden kestävyys- ja vakauden rahaston kautta. Pariisin klubin ja G20:n yhteisen velkajärjestelykehikon toimeenpano tulee toteuttaa oikea-aikaisesti, järjestelmällisesti ja koordinoitusti. Ensimmäisistä tapauksista (Sambia, Tsad ja Etiopia) tulee ottaa oppia velkajärjestelykehikon tehostamiseksi. EU painottaa, että velkojen läpinäkyvyys on välttämätöntä toimivia velkakestävyysanalyysijä ja velallisen vastuuvollisuutta varten.

EU:n yhteisissä G20-linjauksissa todetaan myös, että ilmastomuutokseen liittyvää työtä tulisi jatkaa muuan muassa paneutumalla ilmastomuutoksen makrotaloudellisten riskien ja tulonjakovaikutuksien systemaattiseen analyysiin. Kansainvälisen verotuksen uudistamishankkeen molempien pilareiden (Pilari 1 ja Pilari 2) toimeenpano on tärkeää. G20:n tulee jatkaa työtään infrastruktuuri-investointivajeen kuromiseksi umpeen yksityistä pääomaa mobilisoimalla, minkä lisäksi G20 kestäväen rahoituksen tiekartan toimeenpanoa tulee jouduttaa. EU myös korostaa, että työtä rajat ylittävien maksujen kuluja, nopeutta, läpinäkyvyyttä ja saavutettavuutta koskevien kansainvälisten tavoitteiden saavuttamiseksi tulee jatkaa.

Lisäksi EU:n IMFC-lausunnossa kerrotaan EU:n tukeneen Ukrainaa 1,2 miljardin euron makrotaloudellisella lisärahoitusavulla, minkä lisäksi toukokuussa EU julisti 9 miljardin euron poikkeuksellisen makrotaloudellisen lisärahoitusavun Ukrainalle. Lausunnossa todetaan, että siirtymistä ilmastoneutraaliin ja ympäristön kannalta kestäväan talouteen voidaan nopeuttaa taloudellisilla kannustimilla ja verotuksellisilla toimenpiteillä sekä rakenteellisilla uudistuksilla. Venäjän sota Ukrainassa on lisännyt energijärjestelmiemme siirtymän kiireellisyyttä. Komission REPowerEU esittää suunnitelman energialähteiden monipuolistamiseksi, kysynnän vähentämiseksi ja puhtaaseen energiaan siirtymisen nopeuttamiseksi. EU on sopinut kattavasta rahoituspaketista vuosille 2021–2027. Monivuotinen rahoituskehys ja Next Generation EU-elpymisväline mukaan lukien elpymis- ja palautumistukiväline (Recovery and Resilience Facility, RRF) varmistavat EU:n olevan linjassa pitkän aikavälin ilmastotavoitteiden kanssa.

EU:n lausunnon kansainväliselle valuutta ja rahoituskomitealle (IMFC) pitää EU-puheenjohtajamaa Tsekin valtiovarainministeri Zbyněk Stanjura.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

-

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

Valtiovarainministeriö
EU-ministerivaliokunta 30.9.2022

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 30.9.2022

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

-

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

EU:n yhteiset linjaukset G20-kokoukseen
EU:n yhteinen lausunto IMFC-kokoukseen

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

VM/KVR, Finanssiasiantuntija Mikko Sihvola, p. 02955 30303
etunimi.sukunimi@gov.fi

VAHVA-tunnus

EU/409/2022

Liitteet -

Viite -

Valtiovarainministeriö

Perusmuistio

EU/110/2022-VM-1

Valjus Ilari

20.9.2022

JULKINEN

ECOFIN-neuvosto 04.10.2022, Luxemburg; 10. Päätelmät ilmastorahoituksesta 7.-18.11.2022 pidettävään YK:n ilmastomuutoskonferenssiin (COP 27)

Kokous

Talous- ja rahoitusasioiden neuvosto 4.10.2022, Luxemburg

Eduskuntatunnus

Käsittelyvaihe ja jatkokäsittelyn aikataulu

ECOFIN-neuvoston hyväksyttävänä 4.10.2022 olevat neuvoston päätelmät ilmastorahoituksesta on toinen kahdesta EU-asiakirjasta, jotka yhdessä muodostavat EU:n neuvottelumandaatin 7-18. marraskuuta Egyptin Sharm-el-Sheikhissa järjestettävään YK:n hallitustenväliseen ilmastomuutoskonferenssiin (jäljempänä "COP27-kokous"). Muissa kuin ilmastorahoitukseen liittyvissä kysymyksissä mandaatti muodostuu neuvoston COP27-kokoukseen valmistautumista koskevien päätelmien perusteella, joka on tarkoitus hyväksyä ympäristöneuvostossa 24.10.2022.

COP27-kokouksen yleistavoitteena on sopia aiemmin tehtyjen ilmastopäätösten ja -sitoumusten toimeenpanosta ja varmistaa, että Pariisin ilmastosopimuksen 1,5 asteen lämpenemistavoite pysyy saavutettavissa.

Suomen kanta

Suomi voi hyväksyä neuvoston ilmastorahoitusta koskevat päätelmät.

Pääasiallinen sisältö

Ehdotuksessa neuvoston ilmastorahoituspäätelmiksi (jäljempänä "päätelmät") vahvistetaan EU:n ja sen jäsenvaltioiden voimakas sitoutuminen Pariisin ilmastosopimuksen kaikkiin tavoitteisiin ja edellisessä YK:n hallitustenvälisessä ilmastomuutoskonferenssissa (jäljempänä "COP26-kokous") Glasgow'ssa Yhdistyneessä kuningaskunnassa sovittujen ilmastopäätösten toimeenpanoon (ns. Glasgow Climate Pact). Päätelmissä myös alleviivataan EU:n edelläkävijyyttä Pariisin

ilmastosopimuksen tavoitteiden toimeenpanossa ja esitellään EU:n omia toimia, joilla se aikoo toteuttaa Pariisin ilmastopimukselle vuoden 2020 lopussa antamansa korotetut päästövähennyssitoumukset. Tämän lisäksi päätelmissä tuodaan esiin EU:n aikomus irtautua nopeasti Venäjältä tuotavasta fossiilisesta energiasta tavalla, joka samalla kiihdyttää siirtymistä puhtaaseen energiaan ja tukee EU:n ilmastotavoitteiden saavuttamista.

Päätelmissä muistutetaan hallitustenvälisen ilmastopaneeli IPCC:n uusimpiin raportteihin tukeutuen siitä, että osapuolten tämänhetkiset päästövähennyssitoumukset Pariisin ilmastopimukselle eivät kokonaisuutena ole riittäviä sopimuksen tavoitteisiin pääsemiseksi. Päätelmissä kehoitetaan osapuolia nostamaan ilmastotoimiensa kunnianhimon tasoa ja kiihdyttämään niiden toimeenpanoa.

Päätelmissä painotetaan, että ripeän ja kunnianhimoisen etenemisen Pariisin ilmastopimuksen pitkän aikavälin tavoitteita kohti keskeisenä edellytyksenä on, että sekä julkiset ja yksityiset että kansalliset ja kansainväliset rahoitusvirrat muuttuvat yhteensopiviksi vähäpäästöisen ja ilmastokestävän kehityksen kanssa. Tämän Pariisin ilmastopimuksen niin kutsutun transformaatiotavoitteen (artikla 2.1c) tehokkaaksi toimeenpanemiseksi tarvitaan lisätoimia ja tiiviimpää kansainvälistä yhteistyötä sopimusosapuolten ja kansainvälisten rahoitus- ja muiden organisaatioiden välillä. Vihreille investoinneille on luotava myönteinen sääntely- ja toimintaympäristö globaalisti. Lisäksi vihreitä investointeja on myös edistettävä yksityistä ja julkista rahoitusta mobilisoivin kannustinrakentein. Lisätoimien suunnittelussa on otettava huomioon kestävän kehityksen tavoitteet sekä rahoitusta saavien maiden kansalliset rahoituskehikot. Ilmastonäkökulmien valtavirtaistamisella talouspoliittiseen päätöksentekoon on myös tärkeä rooli näiden tavoitteiden saavuttamisessa. Sama koskee kansainvälisen rahoitusjärjestelmän vakautta ja resilienssiä, joka päätelmissä nähdään keskeiseksi lähtökohtatekijäksi vihreille investoinneille suotuisan ympäristön luomisessa. Mobilisoidun vihreän rahoituksen raportoinnin läpinäkyvyyttä tulee myös lisätä ja laatua parantaa vihreän rahoituksen tehokkaan mobilisoinnin varmistamiseksi. Päätelmissä tunnustetaan tarve myös järjestää COP27-kokouksessa transformaatiotavoitetta koskeville keskusteluille erityinen keskustelupuite.

Päätelmissä viitataan vihreiden investointien rahoitukseen kytkeytyvien EU-toimien, kuten EU:n kestävän rahoituksen suunnitelman ja ilmastonäkökulmien EU-budjettiin valtavirtaistamisen, keskeiseen merkitykseen rahoitusvirtojen vihertymisen mahdollistajana EU-alueella. Niissä painotetaan myös EU:n pyrkimystä edistää ja tukea vastaavanlaisten toimien käyttöönottoa muualla maailmassa. Tähän liittyen päätelmissä tuodaan esiin myönteinen suhtautuminen maailmalla lisääntyviin kansallisiin ja alueellisiin kestävän rahoituksen kehikoihin, samalla kuitenkin toivottaen tervetulleeksi IFRS-säätiön alaisen standardointielimen ("International Sustainability Standards Board") kestävän rahoituksen raportointien ja tiedonantovelvollisuuksien globaaliin standardointiin tähtäävän työn.

Kehittyviin maihin kanavoitavan ilmastotoimien rahoituksen osalta päätelmissä toistetaan EU:n ja sen jäsenvaltioiden voimakas sitoutuminen kehittyneiden maiden yhteisen 100 miljardin Yhdysvaltain dollarin vuotuisen vuosia 2020-2025 koskevaan ilmastorahoituksen mobilisaatiotavoitteeseen pääsemiseen mahdollisimman pian. EU:n ja sen jäsenvaltioiden todetaan myös olevan sitoutuneita COP26-kokouksen edellä julkaistuu ilmastorahoituksen skaalaamissuunnitelmaan ja arvioidaan, että tavoitteen mukainen ilmastorahoituksen vuotuinen taso saavutetaan vuonna 2023. Samalla päätelmissä muistutetaan EU:n ja sen jäsenvaltioiden olevan jo tällä hetkellä maailman suurin julkisen ilmastorahoituksen myöntäjä ja enemmän kuin tuplannut ilmastorahoituksensa määrän verrattuna vuoteen 2013. Muita kehittyneitä valtioita kehoitetaan kasvattamaan ilmastorahoitustaan edellä mainitun skaalaamissuunnitelman mukaisesti. Päätelmissä viitataan myös COP26-kokouksen yhteydessä tehtyyn monille

kehittyville ja ilmastomuutoksen vaikutuksille alttiille maille tärkeään päätökseen vähintään tuplata ilmastomuutokseen sopeutumiseen suuntautuva ilmastorahoitus vuoden 2019 tasosta vuoteen 2025 mennessä.

Päätelmissä toivotetaan tervetulleeksi myös COP26-kokouksessa alkaneet ja vuoteen 2024 ulottuvat keskustelut vuoden 2025 jälkeisestä uudesta kehittyneiden maiden yhteisestä ilmastorahoitustavoitteesta ja sen sisällöstä. Uuden yhteisen tavoitteen suunnittelussa kehoitetaan ottamaan huomioon nykyisen tavoitteen toimeenpanosta saadut kokemukset.

Ilmastomuutoksesta aiheutuvien vahinkojen ja kustannusten välttämisen, minimoinnin ja seurausten hallinnan todetaan edellyttävän globaalien toimien vahvistamista ja toimien nykyistä parempaa koordinoitua. Tähän liittyen päätelmissä toivotetaan tervetulleeksi COP26:n yhteydessä päätetty Glasgow-dialogina tunnettu keskustelupuite. Vahinkojen ja kustannusten välttämisen osalta päätelmissä painotetaan näiden näkökulmien valtavirtaistamista kansallisiin politiikkasuunnitteluprosesseihin ja kansainvälisiin yhteistyörakenteisiin. Lisäksi toivotetaan tervetulleeksi uudet asiaan kytkeytyvät kansainväliset aloitteet, muun muassa G7-maiden Global Shield-aloite, jonka tarkoituksena on kehittää globaalien ilmasto- ja suuronnettomuusriskien hallintaa ja siihen liittyvää vakuutusinfrastruktuuria.

Päätelmissä muistutetaan kansainvälisten monenvälisten kehityspankkien ja muiden kehitysrahoituslaitosten keskeisestä roolista ilmasto- ja ilmastorahoitustavoitteiden saavuttamisessa. Päätelmissä kehoitetaan, että kehityspankkien tulisi käyttää rahoitusvarojaan nykyistä innovatiivisemmin ja tehokkaammin yksityisen ja julkisen ilmastorahoituksen mobilisoimiseksi. Niiden tulisi muun muassa edistää rahoitusvälineillään kunnianhimoisen ilmastopolitiikan edellytyksiä laajasti, esimerkiksi ilmastotavoitteiden mukaisten sääntelyuudistusten ja yhteensopivien politiikkakehikoiden syntymisen kautta.

Päätelmissä pyydetään Euroopan komissiota raportoimaan yleiskuva EU:n ja sen jäsenvaltioiden kehittyviin maihin kanavoimasta ilmastorahoituksesta vuonna 2021 ja pyydetään, että neuvosto hyväksyy tämän EU:n kontribuution ennen COP27-kokouksen alkua.

EU:n oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

-

Käsittely Euroopan parlamentissa

-

Kansallinen valmistelu

Valtiovarainministeriö
EU-ministerivaliokunta 30.9.2022

Eduskuntakäsittely

Suuri valiokunta 30.9.2022

Kansallinen lainsäädäntö, ml. Ahvenanmaan asema

-

Taloudelliset vaikutukset

Ympäristö- ja ilmastopöytäkirjojen osapuolena Suomi on sitoutunut rahoittamaan sopimusten kehitysmääränsä ilmastotoimia ja raporttoimaan rahoituksesta. Suomen kansainvälisen ilmastorahoituksen määrä kehittyi kokonaisuutena katsoen nousujohteisesti vuosina 2010-2020. Rahoituksen taso on kuitenkin heilahdellut voimakkaasti vuoden 2016 jälkeen. Vuotuinen vaihtelu on ollut osaksi seurausta päätösperäisistä toimista, kuten maksuaikataulujen muutoksista, ja osaksi normaalista ilmastomaksatuksiin liittyvästä vuotuisesta vaihtelusta. Korkeimman tasonsa Suomen kansainvälinen ilmastorahoitus saavutti vuonna 2019, jolloin Suomi kanavoi kehitysmaiden ilmastotoimiin 147 milj. euroa. Rahoitushuipun taustalla olivat erityisesti muutamat vuodelle 2019 ajoittuneet suuret maksatukset, joista keskeisimmät olivat maksatukset IFC-rahoituslaitokselle ja YK:n Vihreälle Ilmastorahastolle (GCF).

Vuonna 2020 Suomen ilmastorahoituksen määrä oli 131 milj. euroa. Vuoden 2020 rahoituksesta noin 59 % kohdistui ilmastomuutoksen hillintään ja 41 % ilmastomuutokseen sopeutumiseen. Monenvälisten rahoituskanavien osuus Suomen ilmastorahoituksesta oli noin kaksi kolmasosaa ja kahdenvälisten kanavien yksi kolmasosaa. Lahjamuotoista yhteistyötä vuoden 2020 ilmastorahoituksesta oli 65 % ja loput 35 % kanavoitui finanssisijoitusten ja Suomen valtion omistaman kehitysrahoituslaitos Finnfundin kautta.

Pariisin ilmastopöytäkirjalla suoraan ei ole välittömiä taloudellisia vaikutuksia, vaan sen taloudelliset vaikutukset syntyvät pitkällä aikavälillä ja pääosin EU:n ilmastopoliittikan seurauksena. Ne liittyvät päästöjen vähentämiseen, ilmastomuutokseen sopeutumiseen ja ilmastorahoitukseen eli köyhempien maiden ilmastotoimien tukemiseen. Laajempi globaali osallistuminen ilmastotoimiin tasoittaa kansainvälistä kilpailuasetelmaa ilmastopoliitikasta aiheutuvien kustannusten osalta. Sopimuksen toimeenpanon myötä pitkällä aikavälillä myös ilmastomuutoksen vaikutukset ja siitä seuraavat taloudelliset kustannukset pienenevät.

Kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen alentaa myös terveydelle haitallisia päästöjä. EU:n komission vaikutusarvion mukaan haitallisten päästöjen vähenemiseen liittyvät terveyshyödyt voivat olla taloudellisesti merkittäviä. Hyödyn määrä riippuu mm. tavoitteiden tasosta ja se jakaantuu epätasaisesti alueellisesti.

Pariisin sopimus ei velvoita osapuolia tiettyihin numeerisiin päästövähennystavoitteisiin, vaan osapuolet sitoutuvat sopimuksessa valmistelevaan, ylläpitämään ja päivittämään omia kansallisia päästövähennystoumuksiaan. Ensimmäinen päivitetty sitoumus tuli ilmoittaa YK:n ilmastopöytäkirjalle vuonna 2020. Euroopan unionin neuvosto antoi tämän päivitetyn sitoumuksen EU:n ja sen jäsenvaltioiden puolesta joulukuussa 2020. Ilmoitettuun sitoumukseen sisältyi päivitetty ja tehostettu tavoite, jonka mukaan EU vähentää nettokasvihuonekaasupäästöjään vuoteen 2030 mennessä vähintään 55 prosentilla vuoden 1990 tasosta. Tästä sitoumuksesta päätettiin normaalissa päätöksentekoprosessissa ja siihen sisältyvä vuoden 2030 kasvihuonekaasupäästöjen vähennystavoite on sama kuin EU:n ilmastolaissa, jonka Euroopan unionin neuvosto ja parlamentti hyväksyivät kesällä 2021.

EU:n antamaan päivitettyyn sitoumukseen liittyviä taloudellisia vaikutuksia Suomelle arvioidaan osana EU:n päästövähennystavoitteiden mukaisten toimien ja kansallisesti valittavien toimien yhteydessä, ja eduskuntaa informoidaan niistä. EU:n ilmastolain tavoite vähentää päästöjä vähintään 55 prosentilla vuoteen 2030 mennessä vuoden 1990 tasosta on tarkoitus panna keskeisesti toimeen Euroopan vihreän kehityksen ohjelmaan (EU Green Deal) sisältyvän 55-valmiuspaketin ("Fit for 55") lainsäädäntöehdotuksilla.

Pariisin sopimus velvoittaa teollisuusmaita jatkamaan kehitysmaiden ilmastotoimien tukemista sekä raportoimaan siitä. Itse sopimuksessa ei kuitenkaan sanota mitään ilmastorahoituksen tasosta. Pariisin sopimusta täydentävän osapuolikokouksen päätöksen (1/CP.21) mukaan teollisuusmaiden yhteinen USD 100 miljardin vuosittainen ilmastorahoituksen mobilisointitavoite jatkuu vuoteen 2025, mihin mennessä sovitaan uudesta ilmastorahoitustavoitteesta. Valmistavia keskusteluja uudesta ilmastorahoitustavoitteesta on käyty Glasgow'n ilmastokonferenssissa ja niitä on tarkoitus jatkaa Sharm-el-Sheikhin ilmastokonferenssissa marraskuussa. Lopulliset päätökset uudesta tavoitteesta tehdään kuitenkin vasta myöhemmin vuonna 2024.

Muut asian käsittelyyn vaikuttavat tekijät

-

Asiakirjat

Neuvoston päätelmät ilmastorahoituksesta.

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

VM/BO, finanssineuvos Ilari Valjus, p. 0295 30093
etunimi.sukunimi@gov.fi

VAHVA-tunnus

EU/110/2022

Liitteet -

Viite -

VALTIOVARAINMINISTERIÖ

EUS, KO, RMO

26.9.2022

Euroryhmän kokous 3.10.2022

Euroryhmän kokouksessa 3.10.2022 käsitellään alustavan asialistan mukaan seuraavia asioita:

1. Euroalueen makrotalouden tilanne ja politiikkatoimet nousevien energian hintojen ja inflaatiopaineiden hillitsemiseksi, sisältäen näkemystenvaihdon OECD:n pääsihteerin kanssa

Asiakohdassa kuullaan OECD:n näkemyksiä euroalueen taloustilanteesta sekä keskustellaan jäsenmaiden tekemistä toimista nousevien energiahintojen johdosta sekä näiden vaikutuksista.

Riski euroalueen ajautumisesta taantumaan kuluvan vuoden lopulla on merkittävä. Inflaation kiihtyminen on hieman hidastunut, mutta pohjainflaation kiihtyminen on huolestuttavaa. Euroalueen maat ovat toteuttaneet monenlaisia toimia vaimentaakseen energian hinnan nousun ja kiihtyneen inflaation haitallisia vaikutuksia kotitalouksille ja yrityksille. Euroryhmän heinäkuun julkilausuman mukaisesti toimien tulisi olla kohdennettuja heikompiaisille ja laajapohjaiselle elvytykselle ei ole tarvetta. Komissio arvioi kuitenkin, että suurin osa maiden tekemistä toimista on ollut kohdentamattomia. Lisätietoa euromaiden tekemistä ja suunnittelemista toimista saadaan alustavissa talousarviosuunnitelmissa.

2. Euroalueen prioriteetit elpymis- ja palautumissuunnitelmien täytäntöönpanossa ja euroalueen suositukset

Asiakohdassa on tarkoitus keskustella euroalueen prioriteettien toimeenpanosta elpymis- ja palautumissuunnitelmissa ja euroalueen suosituksista. Keskustelussa on tarkoitus käsitellä myös kysymystä siitä, mitkä ovat euroalueen vuoden 2023 prioriteetteja uudessa taloudellisessa ympäristössä. Vuoden 2022 euroalueen suositukset ja elpymis- ja palautumissuunnitelmat on laadittu ennen Venäjän hyökkäyssodan alkua Ukrainassa, eikä niissä siten pystytty ennakoimaan sodan ja korkeiden energiahintojen aiheuttamia uusia taloudellisia haasteita.

Komission arvion mukaan suunnitelmissa on melko kattavasti vastattu euroalueen suosituksiin. Arviossa todetaan, että suunnitelmien toimeenpano myös tukee euroalueen toimintaa ja on vahvistanut merkittävästi alueen konvergenssia.

3. Kansainvälisten kokousten valmistelu

Asiakohdassa on tarkoitus käydä keskustelu euron valuuttakurssikehityksestä tammi-elokuussa 2022. Valuuttakurssikeskustelu käydään kaksi kertaa vuodessa ennen Washingtonin kokouksia osana euroryhmän puheenjohtajan valmistautumista G7-kokouksiin. Myös muut G7-aiheet saattavat nousta esiin.

Euro on heikentynyt erityisesti suhteessa Yhdysvaltain dollariin, mikä on odotettavaa ottaen huomioon sodan vaikutus Euroopassa ja siitä johtuva energiakriisi. Yhdysvaltain keskuspankki on myös kiristänyt rahapolitiikkaansa nopeammin kuin Euroopan keskuspankki. Euro on heikentynyt myös suhteessa Kiinan juaniin, jolla on vahva yhteys dollariin. Myös Englannin punta ja Japanin jeni ovat heikentyneet viime aikoina merkittävästi suhteessa dollariin ja jossain määrin myös suhteessa euroon. Britannian vaikeat talousnäkymät vaikuttavat punnan heikkenemiseen. Japanissa matala korkotaso heikentää jenin ulkoista arvoa. Japanin hallitus ryhtyi 22.9. tukitoimiin jenin arvon vahvistamiseksi. Valuuttakurssin heikkeneminen nostaa tuontihintoja, mutta voi vauhdittaa euroalueen vientiä. Venäjän ruplan vahvistuminen suhteessa euroon ei ole markkinaperusteista.

4. Digitaalinen euro – julkisten ja yksityisten toimijoiden liiketoimintamallit digitaalisen euron ekosysteemissä

Euroopan keskuspankki esittelee neljä erilaista vaihtoehtoa digitaalisen euron jakelumalleista sekä mallien ominaisuuksia. Mallien välillä on eroa erityisesti siinä, kuinka suuren roolin eurojärjestelmä tai vastaavasti valvottavat välittäjät ottavat digieuron jakelussa.

Eurojärjestelmä tulee priorisoimaan jatkotyössä ”payment scheme”-jakelumallia, jossa eurojärjestelmä asettaisi tekniset vaatimukset ja standardit, joita jakelijoiden tulisi noudattaa voidakseen tarjota digitaalista euroa loppukäyttäjille. Käyttäjärajaan jätettäisiin jonkin verran liikkumavaraa jakelijoille muokata ja personoida palvelutarjontansa. Mallin tavoitteena on erityisesti edistää euroalueen laajuista käyttöönottoa turvaten mahdollisimman harmonisoidun käyttäjäkokemuksen.

Liitteet -
